

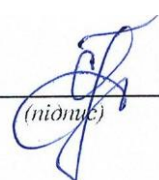
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ДМИТРА МОТОРНОГО
Факультет економіки та бізнесу
Кафедра фінансів, обліку і оподаткування
(назва кафедри)

Освітньо-професійна програма Облік і оподаткування
Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 071 Облік і оподаткування
Спеціалізація (за наявності) _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
 Олена ЯЦУХ
(підпис) (ім'я та прізвище)
«20» лютого 2025р.

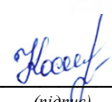
КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
на тему «Облік, механізм нарахування та сплати податків на підприємстві»

Здобувач вищої освіти:


(підпис)

Тетяна ФРОЛОВА
(ім'я та прізвище здобувача)

Керівник:


(підпис)

доцент, к.е.н. Анна КОСТЯКОВА
(учене звання, науковий ступінь, ім'я та прізвище)

Запоріжжя, 2025р.

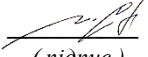
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
імені ДМИТРА МОТОРНОГО

Факультет економіки та бізнесу
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
(назва кафедри)

Освітньо-професійна програма Облік і оподаткування
Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 071 Облік і оподаткування
Спеціалізація (за наявності) _____

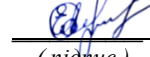
ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми

 Володимир ЦАП
(підпис) (ім'я та прізвище)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

 Олена ЯЦУХ
(підпис) (ім'я та прізвище)

«24» жовтня 2024 р.

«25» жовтня 2024р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
на підготовку кваліфікаційної роботи магістра

здобувача вищої освіти

Фролова Тетяна В'ячеславівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи «Облік, механізм нарахування та сплати податків на підприємстві»

затверджені наказом ректора університету від «21» жовтня 2024 року № 492-С

2. Строк подання кваліфікаційної роботи «17» лютого 2025 року _

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи науково-теоретична література, нормативна та законодавча база, матеріали фахових видань, фінансова та податкова звітність суб'єкта господарювання

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити):

1. Охарактеризувати теоретичні засади обліку та механізму нарахування та сплати податків в ТОВ

2. Дослідити організаційно-економічну характеристику ТОВ «А» та провести аналіз розрахунків з бюджетом за податками та платежами

3. Запропонувати напрями удосконалення обліку, механізму нарахування та сплати податків

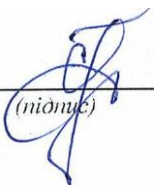
5. Перелік графічного матеріалу: таблиць – 18, рисунків – 1

6. Дата видачі завдання «25» жовтня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

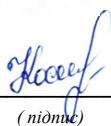
№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів	Відмітка про виконання
1	Затвердження плану роботи	28.10.2024р.	виконано
2	РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади обліку та механізму нарахування та сплати податків в ТОВ	22.11.2024р.	виконано
3	РОЗДІЛ 2. Організаційно методичні аспекти обліку та оподаткування діяльності ТОВ «А»	27.12.2024р.	виконано
4	РОЗДІЛ 3. Удосконалення обліку, механізму нарахування та сплати податків	07.02.2025р.	виконано
5	Висновки та пропозиції, список використаних джерел	13.02.2025р.	виконано
6	Перевірка на плагіат	17.02.2025р.	виконано

Здобувач вищої освіти


(підпис)

Тетяна ФРОЛОВА
(ім'я та прізвище)

Керівник кваліфікаційної роботи


(підпис)

Анна КОСТЯКОВА
(ім'я та прізвище)

РЕФЕРАТ

Тема кваліфікаційної роботи «Облік, механізм нарахування та сплати податків на підприємстві»

1. *ВНЗ (назва):* ТДАТУ імені Д. Моторного

2. *Рік завершення роботи:* 2025

3. *Обсяг роботи:* 91 с.

4. *Кількість додатків:* 1 од.

5. *Кількість ілюстрацій:* 1 од.

6. *Кількість таблиць:* 18 од.

7. *Кількість джерел літератури:* 74 од.

Характеристика кваліфікаційної роботи:

1. *Мета кваліфікаційної роботи:* дослідження обліку, механізму нарахування та сплати податків, їх вдосконалення шляхом врахування дайджесту законодавчих змін та новацій сталого розвитку.

2. *Методи проведених досліджень:* аналітичний, графічний, статистичний, монографічний, розрахунково-конструктивний.

3. *Основні результати дослідження (наукові, практичні):* вивчено особливості функціонування ТОВ, організація обліку та механізм нарахування та сплати податків за різних систем оподаткування; наведено нормативно-правову базу щодо регулювання обліку, механізму нарахування та розрахунків з бюджетом, відображення в звітності; надано організаційно-економічну характеристику діяльності дослідного підприємства та проведено аналітичне дослідження розрахунків з бюджетом на дослідному підприємстві; запропоновано шляхи новацій податкового законодавства в підприємницьку діяльність об'єкта дослідження шляхом гармонізації національного законодавства у сфері бухгалтерського обліку з європейськими стандартами; наведено різні підходи до діджиталізації обліку та оподаткування в контексті розрахунків з бюджетом в рамках сталого розвитку.

Ключові слова: облік, спрощена система оподаткування, механізм нарахування податків, податкова звітність.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА МЕХАНІЗМУ НАРАХУВАННЯ ТА СПЛАТИ ПОДАТКІВ В ТОВ	10
1.1. Особливості створення та функціонування ТОВ	10
1.2. Особливості ведення обліку в ТОВ на загальній системі оподаткування	18
1.3. Особливості ведення обліку в ТОВ на спрощеній системі оподаткування	27
Висновки до розділу 1	30
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «А»	33
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «А» та аналіз розрахунків з бюджетом за податками та платежами	33
2.2. Організація та методика обліку розрахунків з бюджетом ТОВ «А»	45
2.3. Механізм нарахування та сплати податків у ТОВ «А»	54
Висновки до розділу 2	63
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, МЕХАНІЗМУ НАРАХУВАННЯ ТА СПЛАТИ ПОДАТКІВ	67
3.1. Спрощена система оподаткування: переваги та ризики переходу	67
3.2. Новації податкового законодавства та їх вплив на механізм нарахування та сплати ПДФО, ВЗ, ЄСВ	77
3.3. Розвиток організаційних аспектів комп'ютеризації облікових процедур, механізму нарахування та сплати податків в контексті забезпечення реалізації принципів сталого розвитку	81
Висновки до розділу 3	91
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	97

ВСТУП

Актуальність теми. Нормативно-правове забезпечення ведення бухгалтерського обліку та чинне податкове законодавство України забезпечують правила щодо обліку, механізму нарахування та сплати податків та підкреслюють їх різні підходи та відображення цих норм та правил на практиці. По суті, зазначене питання стосується складності та багатогранності ведення обліку розрахунків за податками, яке обумовлено існуванням двох законодавчих площин, що створює певний ряд проблем, зокрема: різні законодавчі акти можуть містити суперечливі або неузгоджені вимоги щодо обліку, що ускладнює процес інтеграції даних і їх подання як для внутрішнього аналізу, так і для звітності перед бюджетом; врахування галузевих особливостей діяльності суб'єктів господарювання вимагає розробки єдиних підходів до визначення об'єктів обліку розрахунків за податками, що в сучасних умовах є викликом через розбіжності в законодавчих підходах; глибоке розуміння теоретичних основ (науковий аспект) і практичних вимог (практичний аспект) дозволяє розробляти рекомендації для удосконалення системи обліку, що сприятиме більш точному відображенню податкових розрахунків у звітності.

Таким чином, досконале знання особливостей, закладених законодавчими нормами, є необхідним для ведення обліку розрахунків за податками перед бюджетом. Це сприяє впровадженню галузевих підходів, які враховують специфіку діяльності різних суб'єктів господарювання, що, в свою чергу, допомагає забезпечити більш ефективну і прозору систему оподаткування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджуючи ці проблематики варто звернути увагу на публікації наукових статей та коментарі до законодавчих актів, які висвітлюють як теоретичні аспекти, так і практичні виклики у сфері обліку розрахунків за податками відповідно до бухгалтерського та податкового законодавства у працях багатьох вчених та

практиків, зокрема, таких як Ізмайлов Я.О., Єгорова І.Г., Барицький Р.О., Грабова Н. М., Куликовська Л., Кравченко Т. О. та інших. Також, дослідження, що проводяться в університетах та наукових установах, часто аналізують вплив змін у законодавстві на процес ведення обліку та механізм нарахування розрахунків за податками та надають рекомендації щодо їх удосконалення. Це пояснюється плинним характером, який притаманний законодавству з питань обліку, механізму нарахування та сплати податків. Тому саме із прийняттям змін на законодавчому рівні в черговий раз виникає необхідність дослідження сучасного стану оподаткування та відображення в обліку розрахунків за податками та шляхи їх покращення.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження обліку, механізму нарахування та сплати податків, їх вдосконалення шляхом врахування дайджесту законодавчих змін та новацій сталого розвитку.

При написанні роботи було визначено основні **завдання**:

1. Вивчення особливостей функціонування ТОВ, організацію обліку та механізм нарахування та сплати податків за різних систем оподаткування;
2. Дослідження нормативно-правової бази щодо регулювання обліку, механізму нарахування та розрахунків з бюджетом, відображення в звітності на прикладі ТОВ «А».
3. Ознайомитись з історією та організацією діяльності дослідного підприємства, галузевими особливостями операційної діяльності ТОВ «А» та їх вплив на ведення облікових процесів та розрахунків з бюджетом.
4. Проведення аналітичного дослідження розрахунків з бюджетом на ТОВ «А».
5. Аналіз спрощеної системи оподаткування, що використовується малим і середнім бізнесом, її переваги та ризики, механізм нарахування ключових податків, їх облік та сплата.

6. Впровадження новачій податкового законодавства в підприємницьку діяльність ТОВ «А» шляхом гармонізації національного законодавства у сфері бухгалтерського обліку з європейськими стандартами;
7. Впровадження діджиталізації обліку та оподаткування в контексті розрахунків з бюджетом в рамках сталого розвитку.

Об'єктом виступають дослідження обліку, механізму нарахування та сплати податків на ТОВ «А».

Предметом дослідження є дослідження теоретико-методологічних та прикладних засад обліку та механізму розрахунків з бюджетом на ТОВ «А».

Для досягнення поставленої в роботі мети було використано сукупність наукових **методів**, а саме: аналіз – для деталізації і розподілу об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи; синтез – для узагальнення розрізнених аспектів методики обліку і оподаткування щодо механізму нарахування та сплати податків; статистичні та аналітичні розрахунки – для дослідження облікової інформації; порівняння – для зіставлення даних підприємства у динаміці; групування – для визначення залежностей одних показників від інших; табличний (графічний) – для наочного зображення результатів дослідження; економіко-математичні – для систематизації та порівняння інформації, яка досліджується.

Науково-практична новизна одержаних результатів полягає в удосконаленні обліку, механізму нарахування та сплати податків в ТОВ «А». Основні результати проведеного дослідження, яким характерна науково-практична новизна, полягають у наступному:

удосконалено:

– облік, механізм нарахування та сплати в ТОВ «А» з переходом на спрощену систему оподаткування (3 група єдиного податку);

дістало подальший розвиток:

– діджиталізація обліку та оподаткування розрахунків з бюджетом в контексті сталого розвитку.

Інформаційною базою дослідження виступають праці вітчизняних та зарубіжних вчених у сфері розкриття інформації з обліку, аналізу по розрахунках з бюджетом, законодавчі та нормативно-правові акти України, матеріали конференцій і досліджень, а також первинна документація, облікові реєстри та фінансові звіти підприємства, що досліджувалося.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що рекомендації, запропоновані в третьому розділі роботи можуть бути використанні в практиці ведення бухгалтерського обліку ТОВ «А», а також напрямки оптимізації податкового навантаження в рамках дайджесту змін українського законодавства та сталого розвитку.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Результати дослідження, що викладені в кваліфікаційній роботі, оприлюднені на XI Всеукраїнській науково-технічній конференції здобувачів вищої освіти ТДАТУ. Факультет економіки та бізнесу : матеріали XI Всеукр. наук.- техн. конф., 01-12 квітня 2024 р. Запоріжжя: ТДАТУ, 2024; II Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання фінансової інклюзії в умовах цифровізації соціально-економічних систем: європейський вектор, виклики та перспективи» 17-18 лютого 2025 року. м. Запоріжжя.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел та додатків. Основний зміст роботи викладено на 91 сторінці друкованого тексту. Робота містить 18 таблиць, 1 схему, 1 додаток. Список використаних літературних джерел нараховує 74 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА МЕХАНІЗМУ НАРАХУВАННЯ ТА СПЛАТИ ПОДАТКІВ В ТОВ

1.1. Особливості створення та функціонування Товариства з обмеженою відповідальністю

Останнім часом в Україні важко знайти галузь права, яка б не піддавалася реформам. Винятком не стало й господарське та корпоративне право. Тривалий період ця сфера регулювалася законодавчими нормами, ухваленими ще в 90-х роках, наприклад, Законом України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 року № 1576-XII [1]. Проте з часом потреби ринку значно змінилися, і чинні на той момент положення, що регулюють господарські відносини, стали застарілими. Представники бізнесу неодноразово вказували на те, що однією з головних перешкод для розвитку підприємництва є недоліки господарського та корпоративного законодавства <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/korporativni-dogovori-v-ukrayini-potribna-revolyuciya-chi-evolyuciya.html> [2].

17.06.2020 р. набув чинності новий Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2020 р. № 2275-VIII [3] (далі – Закон), який є основним нормативно-правовим актом для регулювання правового статусу сучасних господарських організацій, створених у формі товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю. Законодавцями було прийнято нормативно-правовий акт та зміни до вже існуючих, які покращили зміст та систему особливо такої форми організаційно-правового регулювання ведення бізнесу як товариство з обмеженою відповідальністю, тим самим забезпечивши його розвиток та покращення інвестицій. Також, слід відзначити Постанову Кабінету Міністрів України від 27 березня 2021 року №367 "Деякі питання дерегуляції господарської діяльності"[4]. Завдяки їм відбулось зняття обмеження щодо кількості учасників ТОВ, закріплення

такого поняття як «корпоративний договір» та єдиної підстави для створення товариства з обмеженою відповідальністю – рішення його засновників.

Отже, Товариство з обмеженою відповідальністю (далі - ТОВ) — це одна з найпоширеніших форм організації бізнесу в Україні та багатьох інших країнах.

ТОВ є однією з форм господарських товариств, що використовується у підприємницькій діяльності. Дана форма організаційно-правового регулювання направлена на одержання прибутку, який розподіляється між учасниками товариства в межах їх розмірів внесків до статутного капіталу https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/22166/ [5]. Це зазначено в ч.3 ст.80 ЦКУ [6], яка визначає, що ТОВ є господарське товариство, що має статутний капітал, поділений на частки, розмір яких визначається установчими документами, і несе відповідальність за своїми зобов'язаннями тільки своїм майном. Відповідно до ст. 83 ЦКУ Товариство може бути створено однією особою, якщо інше не встановлено законом [7]. ТОВ має статус юридичної особи, яка може самостійно набувати цивільних прав та обов'язків, виступати позивачем і відповідачем у суді, здійснювати господарську діяльність з метою отримання прибутку, розподіляти його між учасниками та приймати рішення щодо своєї діяльності.

ТОВ може здійснювати будь-яку діяльність, не заборонену законодавством, та виступати самостійним суб'єктом цивільних правовідносин. Правовий статус товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю як приватноправових юридичних осіб охарактеризовано такими властивостями: по-перше, вони мають загальні властивості, притаманні будь-якій юридичній особі; по-друге, особливості, які визначають їх як підприємницькі юридичні особи приватного права; по-третє, риси, що є характерними для господарських товариств; і, нарешті, специфічні ознаки, які дозволяють розрізняти товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю між собою.

Товариства поділяються на підприємницькі та непідприємницькі.

Відповідно до ст.84 Цивільного кодексу України [8] Товариства, які здійснюють підприємницьку діяльність з метою одержання прибутку та наступного його розподілу між учасниками (підприємницькі товариства), можуть бути створені лише як господарські товариства (повне товариство, командитне товариство, товариство з обмеженою або додатковою відповідальністю, акціонерне товариство) або виробничі кооперативи чи сільськогосподарські кооперативи, сільськогосподарські кооперативні об'єднання, що діють з метою одержання прибутку.

Відповідно до ст. 85, 86 Цивільного кодексу України [9], непідприємницькі товариства не ставлять перед собою мету отримання прибутку з подальшим його розподілом між учасниками. Це означає, що основною метою таких товариств є задоволення суспільних, культурних, освітніх чи інших нематеріальних потреб, а не комерційна діяльність. Прибуток, який може бути отриманий в результаті діяльності такого товариства, використовується виключно для досягнення статутних цілей, і не підлягає розподілу між членами товариства. Це дозволяє непідприємницьким товариствам зосередитися на громадських, соціальних чи інших формах діяльності, які не передбачають збагачення учасників, а мають на меті внесок у суспільний добробут або розвиток певної сфери. Особливості правового статусу окремих видів непідприємницьких товариств встановлюються законом.

Але ст. 86 ЦКУ свідчить про несуперечність досягненню мети основної діяльності непідприємницьких товариств та здійсненню одночасно підприємницької діяльності, що відповідно призведе до отримання прибутку <https://pravo.org.ua/nepidpryyemnytski-yurydychni-osoby-v-tsyvilnomu-kodeksi-ukrayiny/>. [10].

Тобто, у такому контексті правомірність розподілу товариств на «підприємницькі» та «непідприємницькі» слід поставити під сумнів, оскільки, на нашу думку, всі товариства по суті є підприємницькими. Отже,

господарські товариства, створені у формі «товариства», є юридичними особами приватного права, з метою отримання прибутку.

ТОВ вважається одним із найбільш прийнятних варіантів для малого та середнього бізнесу, оскільки, на відміну від акціонерних товариств, має спрощену систему управління, що зменшує витрати на адміністративні процедури. Вимоги щодо бухгалтерського обліку та звітності в ТОВ також є менш суворими, що сприяє зниженню фінансових та організаційних витрат, пов'язаних з управлінням.

Особливостями ТОВ є: 1) учасники ТОВ відповідають за зобов'язаннями товариства тільки в межах своїх вкладів до статутного капіталу, що забезпечує високий рівень захисту для учасників без ризику власним майном у разі кризи в компанії; [ч.2 ст. Закону "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю" [11], сприятливі умови для залучення капіталу та інвестицій без ризику втратити особисті активи в разі його банкрутства; 2) необмежена кількість учасників, що робить його привабливою формою для підприємств, які прагнуть залучити різноманітних інвесторів або партнерів та не впливає на статус товариства як юридичної особи і не змінює його правового статусу. Участь великої кількості осіб дозволяє ТОВ більш ефективно акумулювати фінансові ресурси, залучати інвестиції та розвивати бізнес, залишаючи при цьому чітко визначену структуру управління, що забезпечує належний контроль та прийняття рішень; 3) вклад учасника в статутний капітал може бути грошовим або у вигляді майна, що забезпечує гнучкість та адаптивність цього процесу до потреб і можливостей кожного учасника [ст.13 Закону "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю" [12]. Майновий внесок учасника оцінюється відповідно до його ринкової вартості, і це дає можливість засновникам або учасникам не лише фінансувати діяльність товариства, але й вносити до нього ресурси, які можуть бути необхідними для його функціонування. Така форма внесків дозволяє ТОВ швидше залучати необхідні активи та сприяти розвитку господарської діяльності товариства, не покладаючись винятково на грошові кошти.

Спеціальним нормативним актом, що безпосередньо регулює діяльність товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю, є Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» [13].

Даний Закон у цілому регулює правовий статус ТОВ, включаючи порядок їх створення, функціонування та припинення, а також права та обов'язки учасників (ч. 1 ст. 1 [14]). Водночас варто враховувати, що специфіка діяльності ТОВ у сферах страхування, інвестицій, сільськогосподарського виробництва, а також управління товариствами з часткою держави чи органів місцевого самоврядування у статутному капіталі визначається спеціальним законодавством (ч. 2-3 ст. 1 Закону [15]).

Одним із нововведень цього Закону є скасування обмеження на кількість учасників у ТОВ. Раніше, згідно з ч. 2 ст. 50 Закону України «Про господарські товариства» [16], максимальна кількість учасників товариства з обмеженою відповідальністю не могла перевищувати 100 осіб. Наразі, відповідно до ст. 4 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» ч. 2 ст. 50 Закону України «Про господарські товариства» [17], кількість учасників товариства не має обмежень. Водночас слід зазначити, що під час прийняття рішень на загальних зборах учасників, необхідний поріг для прийняття рішень визначається виходячи з сукупної частки всіх учасників ТОВ, а не тільки тих, хто присутній на зборах.

Однією з новацій нового Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» є введення терміну «корпоративний договір» (ст. 7) [18] – це договір, за яким учасники товариства зобов'язуються реалізовувати свої права та повноваження певним чином або утримуватися від їх реалізації (далі - корпоративний договір), вчиняється в письмовій формі. Корпоративний договір може бути оплатним або безоплатним. Додатковими сторонами корпоративного договору також можуть бути саме товариство та треті особи. Корпоративний договір, який не відповідає цим вимогам, є нікчемним. Хоча попереднє законодавство фактично вже регулювало цю договірну конструкцію під назвою «договір про реалізацію прав учасників

(засновників) товариства з обмеженою відповідальністю» (ст. 51-1 Закону України «Про господарські товариства» [19]), у новому законодавстві відбулися не лише зміни в назві цього договору, але й суттєві зміни в його регулюванні.

Ця форма організації бізнесу характеризується веденням комерційної діяльності, наявністю статуту і капіталу, поділеного на частки між його учасниками, розмір яких визначається установчими документами. Така форма організації підходить для середніх підприємств з кількома власниками та найманими працівниками та дає низку переваг порівняно з ФОП. Станом на 01.04.2024 рік за даними Державної служби статистики в Україні зареєстровано 792 тисячі таких товариств, тоді як приватних підприємств — майже у 4 рази менше, близько 200 тисяч. Наведені статистичні дані говорять про те, що ТОВ це одна з найпопулярніших форм ведення підприємницької діяльності. А з прийняттям нового Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 6 лютого 2020 року № 2275-VIII відбулися численні зміни в регулюванні діяльності ТОВ.

До переваг створення ТОВ доцільно віднести обмежену відповідальність учасників, що означає, що вони несуть відповідальність за зобов'язаннями товариства лише в межах своїх внесків до статутного капіталу, забезпечуючи тим самим захист їх особистих активів від претензій кредиторів, що кардинально відрізняється від ситуації з ФОП, де фізична особа відповідає всім своїм майном. Цей механізм обмеженої відповідальності створює для учасників безпечні умови інвестування та ведення бізнесу; Загальні збори учасників ТОВ виконують функцію вищого органу управління та мають повноваження приймати стратегічні рішення, що сприяють збереженню стабільності та забезпечують прозорість у діяльності товариства. Це дозволяє учасникам контролювати ключові напрямки розвитку бізнесу. У той же час призначення виконавчих органів, таких як директори або колегіальні органи управління, дає можливість сконцентрувати увагу на щоденному управлінні товариством, зберігаючи стратегічний контроль за основними рішеннями в

руках учасників. Такий поділ повноважень дозволяє оптимізувати процес прийняття рішень, зменшити ризики і забезпечити довгострокову стабільність бізнесу.

Гнучкість управління в ТОВ є ще однією важливою перевагою, оскільки учасники можуть самостійно визначати структуру управління, правила прийняття рішень і порядок розподілу прибутку, що робить цю організаційну форму привабливою для малого та середнього бізнесу. Процес створення та реєстрації ТОВ також є відносно простим та швидким, а вимоги до статутного капіталу мінімальні, що спрощує запуск бізнесу. Це забезпечує зручний старт для підприємців і знижує бар'єри для входу на ринок.

ТОВ - приваблива форма для залучення інвестицій, оскільки структура власності товариства є прозорою, а частки статутного капіталу чітко визначені. Учасники можуть здійснювати внески до статутного капіталу як грошовими коштами, так і цінними паперами, матеріальними активами або іншими майновими правами, що мають грошову оцінку. Чітко визначені частки в капіталі ТОВ створюють умови для легкого входу та виходу інвесторів, що полегшує залучення додаткового капіталу і підвищує гнучкість фінансових операцій товариства. Окрім того, банки та фінансові установи частіше надають кредитування ТОВ, ніж ФОП, оскільки така структура передбачає більшу організованість та стабільність.

ТОВ є ідеальною формою для участі в тендерах і державних закупівлях, оскільки часто така організаційна форма є обов'язковою для допуску до тендерних процедур. Крім того, процедура продажу всього бізнесу або часток окремих учасників у ТОВ є простою: учасник може продати свою частку як іншим учасникам, так і стороннім особам, а продаж усіх часток дозволяє фактично продати весь бізнес без необхідності індивідуального продажу кожного активу.

ТОВ також характеризується невеликою кількістю формальних обов'язків: ТОВ має менш суворі вимоги до звітності, проведення аудиту та інших внутрішніх процедур. Це спрощує адміністрування і робить ТОВ

гнучким вибором для підприємців, що прагнуть зосередитися на зростанні бізнесу, а не на виконанні надмірних бюрократичних вимог.

Поряд з перевагами доцільно відокремити й недоліки, а саме: ТОВ, хоча й створюється відносно легко, вимагає від своїх учасників дотримання всіх вимог законодавства щодо звітності та прозорості. Це означає, що ведення фінансової діяльності, зокрема бухгалтерського обліку та підготовки фінансової звітності, потребує певних затрат. Навіть для малого бізнесу необхідність дотримання законодавчих стандартів у фінансовій сфері вимагає додаткових зусиль і витрат, що підвищує рівень обов'язкової відповідальності за належне управління. Відсутність належного контролю над веденням звітності може призвести до правових ризиків та штрафних санкцій, тому учасники ТОВ мають усвідомлювати важливість забезпечення прозорості та чіткого ведення фінансових документів.

Конфлікти між учасниками щодо управління ТОВ і розподілу прибутку є ще однією можливою проблемою, особливо коли в статуті не встановлені чіткі правила щодо прийняття рішень. Відсутність згоди щодо ключових управлінських рішень або порядку розподілу прибутку може створити напруженість у стосунках між учасниками, що впливає на загальну стабільність і ефективність діяльності товариства.

Ще одним аспектом діяльності ТОВ є обов'язок щодо розкриття інформації. Товариство повинно подавати фінансову звітність та інші необхідні документи до державних органів, що зменшує рівень конфіденційності бізнесу, що іноді важливо для конкурентного середовища.

Передача частки в ТОВ також може виявитися складним процесом. У статуті товариства зазвичай передбачено право переважної купівлі для інших учасників, що означає, що перед тим як продати частку третім особам, учасник зобов'язаний запропонувати її іншим учасникам товариства. Це може значно ускладнити можливість продажу частки на відкритому ринку, оскільки потенційний покупець повинен пройти процедуру, яка враховує інтереси всіх учасників товариства. Така вимога, з одного боку, спрямована на захист

товариства від небажаних змін у складі учасників, але з іншого — вона може обмежувати свободу учасників у розпорядженні своєю часткою.

Таким чином, хоча ТОВ надає підприємцям значні переваги, включаючи обмежену відповідальність і можливість гнучкого управління, воно має низку особливостей, що вимагають дотримання певних процедур і обмежують свободу дій учасників у деяких аспектах.

1.2. Особливості ведення обліку в ТОВ на загальній системі оподаткування

В Україні суб'єкти господарювання, у тому числі у формі ТОВ, можуть обрати 2 варіанти систем оподаткування - загальну або спрощену систему оподаткування, кожна з яких має свої особливості щодо податкових ставок, видів податків, звітності та обмежень. В обох випадках типи податків незмінні, але у спрощеній системі оподаткування існують різні види ставок єдиного податку і відповідно різні нюанси – КВЕДи, кількість працівників, розмір обороту, спосіб отримання оплати.

Розглянемо ці дві системи оподаткування окремо.

Загальну систему оподаткування обирають ОВ, які не знаходять вигоди у виборі спрощеної системи, або не мають можливості. Загальна система виключає будь-які обмеження щодо КВЕДів, суб'єкт господарювання може обрати будь-який вид економічної діяльності, кількості працівників, розміру доходу.

При реєстрації в податковій інспекції ТОВ автоматично визнаються на загальній системі оподаткування, проте можна одразу подати заяву щодо переходу на спрощену систему.

Розглянемо причини, по яким ТОВ може перебувати тільки на загальній системі оподаткування:

1. деякі види діяльності, такі як азартні ігри, лотереї, робота з підакцизними товарами, та інші, визначені чітко ст.291.5 ПКУ [20].
2. річний дохід підприємства перевищує 7 мільйонів на рік.
3. платники податків з боргами, як фінансовими, так і документальними.
4. юридичні особи або підприємства-нерезиденти.

Загальна система оподаткування передбачає такі основні податки:

1. Податок на прибуток – 18% від чистого прибутку (доходи мінус витрати). Податок на прибуток в Україні є основним прямим податком для юридичних осіб, в тому числі ТОВ. Він нараховується на фінансовий результат підприємства, скоригований на податкові різниці, визначені Податковим кодексом. На витрати, в даному випадку, можна віднести все, що потрібно підприємству для роботи: оренда, витрати на оплату поставальникам та за послуги, заробітну плату, витрати на матеріали виробництва тощо. Цей податок регулює прибуток, який підприємство отримує від господарської діяльності, інвестицій чи інших джерел.

2. Податок на додану вартість – 20% від бази оподаткування, який є одним з основних джерел наповнення державного бюджету. ТОВ може стати платником ПДВ за добровільним рішенням або в обов'язковому порядку, коли за останні 12 календарних місяців загальна сума від продажу продукції або надання послуг складає 1 млн. гривень та більше за вирахуванням суми сплаченого ПДВ (ст.181 ПКУ [21]). Але є виняток, якщо ТОВ буде надавати послуги, які перелічені в п.186.3 ПКУ [22], виключно нерезидентам, то реєструватися платником ПДВ не потрібно, навіть якщо буде перевищення 1 млн. гривень.

3. Податки пов'язані з нарахуванням заробітної плати:

- єдиний соціальний внесок (ЄСВ) – 22% нарахувань на розмір нарахованої заробітної плати,
- податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) – 18% утримується із нарахованої заробітної плати,

- військовий збір (ВЗ) – 1,5% - утримується із нарахованої заробітної плати.

Якщо у ТОВ є офіційно оформлені працівники, то за них потрібно буде сплатити податки.

Також можуть бути інші податки, які застосовуються за певних умов, наприклад, податок на землю, екологічний податок, акциз та транспортний збір, рентна плата, податок на нерухомість, податок за використання корисних ресурсів тощо. Дані податки залежать від виду діяльності ТОВ. Чим більше видів діяльності, тим більше буде податків.

Ведення бухгалтерського обліку на загальній системі оподаткування для товариства з обмеженою відповідальністю регулюється Податковим кодексом України, Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», а також національними стандартами бухгалтерського обліку. Загальна система оподаткування передбачає складний облік доходів і витрат, що базується на принципах повного документального підтвердження та відповідності законодавству.

Бухгалтерський облік ТОВ включає такі складові:

1. Ведення обліку всіх фінансових операцій.
2. Облік оплати праці робітників.
3. Формування звітності для податкової та інших установ, своєчасне її подання.
4. Сплата податків у встановлені законом терміни.
5. Автоматизація обліку та зберігання інформації.

ТОВ зобов'язане вести облік усіх операцій безперервно з дня реєстрації до його ліквідації за допомогою первинної документації, яка підтверджує реальність здійснення господарської діяльності (ст.8, 9 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [23]). До таких документів належать акти виконаних робіт, рахунки, накладні та інші юридично визнані форми. Бухгалтерський облік дозволяє визначати фінансовий результат за звітний період, який у подальшому коригується для

цілей оподаткування. Ці коригування проводяться відповідно до норм Податкового кодексу, зокрема, через врахування податкових різниць. Наприклад, податкові різниці виникають під час амортизації основних засобів, формування резервів або обліку фінансових операцій.

ТОВ має дотримуватися норм трудового законодавства, вести облік заробітної плати та сплачувати податок на доходи фізичних осіб (18%) і військовий збір (1,5%). Ці податки нараховуються та утримуються із зарплати працівників. Не слід забувати і про єдиний соціальний внесок (ЄСВ 22%), який нараховується на розмір нарахованої заробітної плати та сплачується до бюджету роботодавцем. Заробітна плата згідно ст.24 Кодексу Законів про працю [24] виплачується 2 рази на місяць з проміжком часу, що не перевищує 16 календарних днів. Не рекомендується платити працівнику менше мінімального розміру заробітної плати, встановленого відповідно Закону України «Про державний бюджет» відповідного року, адже це дуже привертає увагу податківців. Тому, якщо оклад працівника становить менше мінімального розміру заробітної плати, потрібно доплачувати до встановленого законодавством рівня оплати праці. По нарахуванню та виплаті заробітної плати ведеться бухгалтерський облік та щоквартально подається спільна об'єднана звітність, включаючи заробітну плату, ПДФО, ВЗ та ЄСВ.

ТОВ на загальній системі оподаткування зобов'язане подавати податкову декларацію з податку на прибуток, де зазначаються доходи, витрати та сума зобов'язань. Відповідно до обраного звітного періоду декларація подається щоквартально або щорічно, сплата податку здійснюється відповідно.

Доходи ТОВ включаються в податкову базу незалежно від того, отримані вони грошовими коштами чи у вигляді інших активів. Витрати повинні бути економічно обґрунтованими, безпосередньо пов'язаними з діяльністю підприємства та підтвердженими документально. Доходи ТОВ охоплюють усі суми, отримані від основної діяльності, зокрема реалізації товарів, робіт і послуг, а також інші види доходів: орендну плату, відсотки за

депозитами, роялті чи курсові різниці. Ведення обліку доходів здійснюється за принципом нарахування: дохід визнається у момент, коли він став реальним або коли підприємство отримало право на нього. У певних випадках, передбачених законодавством, можна використовувати касовий метод, який враховує лише фактично отримані кошти.

Витрати товариства включають всі економічно виправдані та документально підтверджені, які безпосередньо пов'язані з отриманням доходів. Це можуть бути витрати на закупівлю сировини та матеріалів, зарплати працівників, амортизацію основних засобів чи оплату комунальних послуг. Облік витрат також ведеться у тому періоді, коли вони виникають, навіть якщо їх оплата ще не відбулася.

За підсумками діяльності ТОВ зобов'язано складати фінансову звітність, у складі БАЛАНСУ (Звіту про фінансовий стан), Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), Звіту про рух грошових коштів та Звіту про власний капітал, є обов'язковою і слугує основою для аналізу фінансового стану компанії. Річний фінансовий звіт подається не пізніше 28 лютого наступного за звітним роком, а квартальна звітність - не пізніше 30 числі місяця, що настає за звітним кварталом. Для подання фінансової та іншої звітності використовують електронний кабінет платника податків – кабінет державної податкової служби України. Для цього Товариству потрібно мати електронний цифровий підпис, виданий в одному з акредитованих центрів сертифікації ключів.

Особливістю обліку для ТОВ на загальній системі є також необхідність сплати ПДВ, якщо компанія є платником цього податку. Для цього ведеться реєстр податкових накладних та декларація з ПДВ, яка подається щомісячно. Операції з ПДВ повинні бути задокументовані через електронний кабінет платника податків, що зменшує ризики допущення помилок, та полегшує взаємодію з податковими органами.

Своєчасна сплата податків до бюджету є обов'язком кожного платника податків, закріпленим у Податковому кодексі України. Вона забезпечує

стабільність надходжень до державного та місцевих бюджетів, необхідних для фінансування соціальних програм, інфраструктури, оборони та інших державних потреб.

Недотримання строків сплати податків призводить до штрафних санкцій, пені та, у крайніх випадках, до блокування рахунків підприємства або судових розглядів. Для уникнення порушень підприємства зобов'язані вести чіткий облік податкових зобов'язань, користуватися сучасними електронними сервісами для подачі звітності та відстежувати актуальні строки сплат.

Дотримання строків сплати податків також сприяє репутації компанії, адже це демонструє її відповідальність перед державою і партнерами.

Контроль за діяльністю ТОВ на загальній системі здійснюється податковими органами. Особлива увага приділяється відповідності доходів і витрат, своєчасності сплати податків та наявності документального підтвердження всіх операцій. Сучасні електронні сервіси дозволяють автоматизувати подачу звітності, що підвищує зручність та зменшує ймовірність помилок.

Загалом ведення бухгалтерського обліку для ТОВ на загальній системі є складним процесом, що вимагає високої кваліфікації бухгалтера та постійного моніторингу змін у законодавстві. Правильна організація обліку дозволяє уникнути санкцій і забезпечити фінансову стабільність компанії. Важливим є постійне підвищення кваліфікації бухгалтера шляхом навчання або підпискою на електронні бухгалтерські сервіси, періодичні видання.

Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться за допомогою програмних засобів і є сучасним підходом до організації фінансової діяльності, що значно підвищує ефективність, точність і зручність облікових процесів.

Основною метою автоматизації бухгалтерського обліку є створення інтегрованої системи, яка дозволяє об'єднати всі аспекти фінансової діяльності підприємства. Програмні засоби обліку включають функції для

реєстрації господарських операцій, обробки первинної документації, формування звітності, розрахунку податків і ведення кадрового обліку.

Однією з ключових переваг використання програмних засобів є можливість інтеграції з державними сервісами. Наприклад, більшість сучасних програм дозволяють подавати податкову звітність в електронному вигляді через систему електронного кабінету платника податків. Це значно спрощує процес звітування, скорочує час на підготовку документів і забезпечує своєчасне виконання податкових зобов'язань. Крім того, програми автоматично оновлюються, враховуючи зміни в законодавстві, що знижує ризики порушення податкових норм.

Автоматизація обліку сприяє підвищенню продуктивності праці. Завдяки швидкій обробці великого обсягу даних, бухгалтери можуть більше часу приділяти аналітичним завданням, таким як аналіз фінансових показників, планування бюджету чи розробка рекомендацій для керівництва. Програмні засоби також забезпечують високу точність розрахунків, адже автоматичний алгоритм зменшує ймовірність людських помилок у процесі обліку.

Програмне забезпечення забезпечує зручне зберігання та доступ до інформації. Дані систематизуються, архівуються та можуть бути швидко знайдені за необхідності. Це особливо важливо під час підготовки звітності чи проведення аудиторських перевірок, коли потрібно оперативно надати документальні підтвердження господарських операцій. Завдяки резервному копіюванню інформація залишається доступною навіть у разі технічних збоїв.

На сучасному ринку доступно багато програмних продуктів для автоматизації бухгалтерського обліку, таких як 1С:Підприємство, BAS, M.E.Doc, SAP, Microsoft Dynamics та інші. Вибір програми залежить від розміру підприємства, галузі діяльності, специфіки обліку та фінансових можливостей.

Безпека даних є ще одним важливим аспектом використання програмних засобів у бухгалтерії. Сучасні програми оснащені інструментами

шифрування та багаторівневої авторизації, що забезпечує захист фінансової інформації від несанкціонованого доступу. Це особливо актуально у світлі зростання кіберзагроз і вимог щодо конфіденційності даних.

Ведення бухгалтерського обліку за допомогою програмних засобів також сприяє прозорості фінансової діяльності підприємства. Завдяки деталізованим звітам керівництво має змогу отримувати актуальну інформацію про фінансовий стан компанії, відстежувати динаміку доходів і витрат, аналізувати рентабельність окремих підрозділів чи проектів. Це дозволяє приймати більш обґрунтовані управлінські рішення.

Можна дійти висновку, що використання програмних засобів для ведення бухгалтерського обліку не лише полегшує роботу бухгалтерів, але й робить обліковий процес більш ефективним, прозорим і надійним. Завдяки автоматизації ТОВ можуть адаптуватися до сучасних викликів, підвищувати конкурентоспроможність і забезпечувати відповідність своїх дій законодавчим вимогам.

Доцільно зауважити на важливих аспектах, які виникли після 24 лютого 2022 року в Україні та посприяли змінам в системі оподаткування задля підтримки економіки та фінансування Збройних Сил України (табл.1.1).

Дані таблиці свідчать про процес адаптації системи оподаткування до викликів війни, тимчасово спрощуючи правила, а пізніше повертаючи довоєнні норми для забезпечення фінансової стабільності.

Таблиця 1.1

Порівняльний аналіз системи оподаткування

Показники	Зміни системи оподаткування	
	до 24 лютого 2022 року	після 24 лютого 2022 року
Податок на прибуток підприємств (ППП)	Ставка 18%. Оподаткування на основі фінансового результату з урахуванням податкових різниць.	Без змін. Проте деякі підприємства отримали податкові пільги або тимчасово призупинили звітування.

Показники	Зміни системи оподаткування	
	до 24 лютого 2022 року	після 24 лютого 2022 року
Податок на додану вартість (ПДВ)	Основна ставка 20%. Знижена ставка 7% для фармацевтики.	Звільнення від ПДВ для імпорту гуманітарної допомоги. Повернення стандартних ставок для імпорту в липні 2022 року.
Єдиний податок	I–III групи з різними ставками залежно від доходу.	Тимчасово введено ставку 2% з обороту для бізнесу з доходом до 10 млрд грн (скасована з липня 2023 року).
Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО)	Ставка 18% + 1,5% військовий збір.	Без змін у ставках. Посилено контроль за доходами для мобілізації ресурсів.
Акцизи	Стягувалися згідно з Податковим кодексом.	Скасування акцизів на пальне та зниження ПДВ до 7% на початку війни. У 2023 році повернули стандартні ставки.
Контроль за податковими порушеннями	Планові та позапланові перевірки з використанням електронних інструментів моніторингу.	Обмеження перевірок під час війни, крім відшкодування ПДВ та кримінальних справ.
Мобілізація податків	Автоматизація адміністрування. Використання електронних сервісів.	Посилений контроль за сплатою податків, автоматизація перевірок ПДВ.
Відшкодування ПДВ	Відшкодування проводилося в строки, визначені законом.	Затримки у 2022 році, стабілізація процесу в 2023 році.
Реформи та пільги	Не проводилися значні зміни.	Тимчасові воєнні пільги (ставка 2%, звільнення від ПДВ), поступове повернення до стандартного режиму з 2023 року.

1.3. Особливості ведення обліку в ТОВ на спрощеній системі оподаткування

Спрощена система оподаткування встановлює вимогу суб'єкту господарювання сплати єдиного податку з доходу у встановленому розмірі (відповідно до вибраної групи) та інколи ПДВ. Вибрати групу платника єдиного податку можна під час реєстрації або перейти в процесі ведення діяльності. Всього існує 4 групи єдиного податку. Проте для таких організацій як ТОВ доступні лише третя та четверта групи, першу та другу ТОВ обрати не може, тому що вони розраховані для фізичних осіб-підприємців (ФОП). А от з четвертою групою є нюанс, вона розрахована для ТОВ, які є сільськогосподарськими товаровиробниками, тому найбільш поширена і основна - це третя група.

Ставки єдиного податку третьої групи ТОВ:

- 5% без урахування ПДВ,
- 3% з урахуванням ПДВ.

Податок розраховується від усього доходу, отриманого у звітному періоді – кварталі, і сплачується до бюджету також щоквартально.

Спрощена система є більш вигідною для платників податків, але в деяких випадках не підходить для ТОВ, адже передбачає певні обмеження:

1. Ліміти на річну суму доходу – 1167 розмірів мінімальних заробітних плат, встановлених на 1 січня відповідного року. На сьогоднішній день цей розмір становить 8 285 700,00 грн.

2. Заборонені певні види діяльності (пп. 291.5.1 ПКУ [25]):

- азартні ігри;
- обмін валют;
- виготовлення, продаж, експорт, імпорт підакцизної продукції;
- добування, виготовлення та продаж дорогоцінних матеріалів;
- добування та продаж корисних копалин;
- виконання ролі фінансових посередників;

- допомога у керуванні іншими підприємствами чи організаціями;
- послуги пошти (крім кур'єрської) та зв'язку (крім діяльності, що підлягає ліцензуванню);
- продаж предметів мистецтва, антикваріату, організація аукціонів;
- організація гастролей.

Також не можуть брати ЄП групу 3:

- фізичні та юридичні особи - нерезиденти;
- платники податків, які на день подання заяви про реєстрацію платником ЄП мають податковий борг (крім безнадійного податкового боргу, що виник внаслідок дії обставин непереборної сили (форс-мажорних обставин);
- суб'єкти господарювання, у статутному капіталі яких сукупність часток, що належать юридичним особам, які не є платниками ЄП, дорівнює або перевищує 25%.

Важливою вимогою перебування ТОВ на третій групі є сукупність часток в статутному капіталі, що належить юридичним особам, які не є платниками єдиного податку, не повинна дорівнювати або перевищувати 25%. В іншому випадку ТОВ втратить право на спрощену систему оподаткування.

ТОВ може стати платником податку на додану вартість (ПДВ) в двох випадках: перший – добровільно з метою співпраці з контрагентами, платниками ПДВ, та другий – при досягненні межі доходу 1 млн. гривень без ПДВ.

ТОВ стає платником єдиного податку при реєстрації підприємства або при переході з іншої групи або системи оподаткування. Перехід вимагає уваги до деталей та дотримання певних процедур, а саме рішення загальних зборів учасників ТОВ про перехід, подання заяви до Державної податкової служби з дотриманням строку не пізніше за 15 календарних днів до початку кварталу.

Звітним періодом ТОВ третьої групи є квартал. ТОВ на спрощеній системі подає лише один звіт «Декларація платника єдиного податку» протягом 40 календарних днів після закінчення звітного кварталу. ТОВ

нараховує єдиний податок на суму доходу, отриману за звітний квартал, з урахуванням обраної ставки ЄП. Сплата податку відбувається протягом 10 календарних днів після граничного строку подання декларації. ТОВ-єдиноподатники звільняються від сплати податку на прибуток (<https://sys2biz.com.ua/news/yedynyj-podatok-3-tya-grupa-vid-splaty-podatktiv-do-podannya-zvitnosti/>) [26].

Таблиця 1.2

Переваги та недоліки спрощеної системи оподаткування

Переваги спрощеної системи	Недоліки спрощеної системи
Низьке податкове навантаження: ставка єдиного податку складає 5% від доходу (або 3% при сплаті ПДВ)	Обмеження доходу: максимальний обсяг доходу за календарний рік обмежений (до 8 285 700,00 грн у 2024 році)
Спрощене адміністрування: мінімізація складності ведення бухгалтерського обліку та звітності	Вимога застосування РРО (реєстратора розрахункових операцій) для деяких видів діяльності
Відсутність податку на прибуток: оподаткуванню підлягає лише дохід	Ризик перевищення ліміту доходу: перевищення призводить до переходу на загальну систему оподаткування
Можливість працювати без ПДВ: для підприємств, які обрали ставку 5%	Обмеження у співпраці з великим бізнесом: партнери можуть вимагати ПДВ, що ускладнює співпрацю
Проста взаємодія з податковою: менша кількість перевірок і звітів у порівнянні із загальною системою	Обмеження видів діяльності: не всі види бізнесу дозволено на спрощеній системі
Гнучкість у роботі з фізичними особами: можливість приймати оплату готівкою або через карткові перекази	Висока залежність від змін законодавства: правила та ліміти можуть змінюватися
Проста система обліку та звітності: достатньо вести книгу обліку доходів і подавати звітність щоквартально	Немає витратної частини в обліку: навіть якщо компанія має великі витрати, податок нараховується з доходу
Відсутність авансових платежів: податок сплачується за фактом отримання доходу	Нестабільність пільг під час воєнного стану: деякі пільги тимчасові та можуть бути скасовані
Можливість використовувати дистанційну роботу: актуально під час воєнного стану	Неповний доступ до великих ринків: компанії на загальній системі часто вважаються більш привабливими для партнерів

Вибір спрощеної системи оподаткування ТОВ відбувається на основі законодавчих змін з постійним моніторингом умов для своєчасної адаптації стратегії підприємства. У підсумку, спрощена система оподаткування для ТОВ

З групи є зручною та ефективною для невеликих і середніх підприємств, які прагнуть знизити адміністративні витрати та сфокусуватися на основній діяльності. Однак її обмеження, пов'язані з лімітами доходів, витратами та взаємодією з великим бізнесом, вимагають ретельного аналізу перед вибором цієї системи.

Висновки до розділу 1

Товариство з обмеженою відповідальністю одна з найпоширеніших форм господарських товариств організації бізнесу в Україні, що використовується у підприємницькій діяльності. Дана форма організаційно-правового регулювання направлена на одержання прибутку, який розподіляється між учасниками товариства в межах їх розмірів внесків до статутного капіталу.

Учасники товариства можуть самостійно визначити порядок розподілу прибутку, прийняття важливих рішень і методи вирішення потенційних конфліктів, що створює підґрунтя для гнучкого та стабільного управління.

Товариства можуть бути підприємницькі та непідприємницькі, різниця яких полягає в здійсненні підприємницької чи основної діяльності з метою одержання прибутку та його розподілу між учасниками, що характерно для підприємницької форми та досягнення статутних цілей щодо непідприємницької форми.

Форма ведення бізнесу як ТОВ є зручною та вигідною для малого та середнього бізнесу. Вона дозволяє ефективно управляти підприємством, залучати інвестиції, які можуть бути не лише у вигляді фінансових ресурсів, але й матеріальних активів, мінімізувати ризики та легко співпрацювати з великими компаніями. Водночас важливо дотримуватися правових вимог та враховувати потенційні ризики, зокрема можливість конфліктів між учасниками та необхідність ефективного контролю за фінансовими операціями.

На нашу думку, популярність ТОВ пов'язана з низкою переваг порівняно з іншими формами організаційно-правовими формами підприємницької діяльності, зокрема: 1) обмежена відповідальність учасників, коли учасники ТОВ ризикують лише своїми внесками в статутний капітал і не несуть особистої відповідальності за зобов'язаннями компанії; дана структура надає певний захист їхнім особистим активам, що є важливим аспектом для багатьох підприємців, особливо на початкових етапах розвитку бізнесу.

2) ТОВ відзначається відносно простою процедурою реєстрації, що дозволяє швидко започаткувати власну справу без надмірних бюрократичних перешкод. Це дає можливість зосередитися на розвитку бізнесу замість витрати часу на юридичні формальності. Така простота особливо важлива для малих і середніх підприємств, які часто обирають цю форму через можливість швидкого входження на ринок.

3) Невисокий рівень регулювання з боку державних органів у порівнянні з іншими юридичними формами. Це дозволяє знизити витрати на адміністрування діяльності та дотримання вимог, що особливо актуально для бізнесів, які хочуть оптимізувати свої витрати.

4) Поєднання захисту особистих активів, легкості реєстрації та менш жорсткого регулювання створює оптимальні умови для підприємницької діяльності. Це робить ТОВ вигідним вибором як для новачків у бізнесі, так і для тих, хто прагне зменшити ризики та сконцентруватися на розвитку своєї справи. У порівнянні з іншими організаційно-правовими формами, такими як акціонерні товариства або приватні підприємства, ТОВ надає більшу гнучкість та зручність, що і зумовлює його популярність на ринку.

5) Форма ведення бізнесу як ТОВ дозволяє ефективно управляти підприємством, залучати інвестиції, мінімізувати ризики та легко співпрацювати з великими компаніями. Завдяки гнучкій структурі власності та простоті продажу часток ТОВ стає популярним вибором як для малого та середнього бізнесу, так і для інвесторів. Водночас важливо дотримуватися правових вимог та враховувати потенційні ризики, зокрема можливість

конфліктів між учасниками та необхідність ефективного контролю за фінансовими операціями.

б) Низьке податкове навантаження, простота адміністрування та гнучкість в роботі з фізичними особами. Ставка податку (3% або 5%) є однією з найнижчих, що дозволяє підприємствам зосередитися на розвитку бізнесу, а не на сплаті значних податків. Відсутність податку на прибуток та можливість працювати без ПДВ для деяких видів діяльності роблять цю систему привабливою для малого та середнього бізнесу. Простота звітності та обліку також знижує операційні витрати, що особливо важливо в умовах нестабільної економіки.

Втім, спрощена система має ряд обмежень, які впливають на її використання: граничний ліміт доходу, не всі види діяльності дозволені на спрощеній системі, вимога використання РРО для деяких операцій.

Окрему складність створює відсутність врахування витрат при розрахунку податкових зобов'язань. Податок розраховується виключно з доходу, що може бути не вигідним для підприємств із великими витратами, наприклад, у виробничих або торговельних секторах. Також існує обмежений доступ до співпраці з великим бізнесом, адже компанії на спрощеній системі без ПДВ можуть виглядати менш привабливими для партнерів, які потребують податкового кредиту.

Система залежить від стабільності законодавства, яке часто змінюється, створюючи ризики для планування бізнесу. Це особливо актуально в умовах воєнного стану, коли уряд може вводити тимчасові пільги або обмеження, які згодом змінюються. Наприклад, окремі спрощення для бізнесу, введені під час війни, є тимчасовими та потребують адаптації підприємств до нових умов після їх скасування.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «А»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «А» та аналіз розрахунків з бюджетом за податками та платежами

Товариство з обмеженою відповідальністю «А» створено 20.09.2006 р. Має ЄДРПОУ 34611194, форма власності – приватна.

Товариство є юридичною особою зі статусом товариства з обмеженою відповідальністю, що здійснює свою діяльність відповідно до норм Цивільного та Господарського кодексів України, законів України, зокрема «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» і «Про зовнішньоекономічну діяльність», а також іншого чинного законодавства України та власного Статуту.

У Товариства зареєстровані такі види економічної діяльності:

- 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля
- 03.22 Прісноводне рибництво (Акультура)
- 77.11 Надання в оренду автомобілів і легкових автотранспортних засобів
- 77.39 Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів, н.в.і.у.
- 81.22 Інша діяльність із прибирання будинків і промислових об'єктів
- 14.11 Виробництво одягу зі шкіри
- 14.12 Виробництво робочого одягу
- 14.13 Виробництво іншого верхнього одягу
- 14.19 Виробництво іншого одягу й аксесуарів
- 46.42 Оптова торгівля одягом і взуттям
- 46.62 Оптова торгівля верстатами
- 46.72 Оптова торгівля металами та металевими рудами

Від моменту заснування Товариства до 06.12.2022 р. основним видом економічної діяльності був КВЕД 03.22 - Прісноводне рибництво (Акультура) і Товариство займалося розведенням осетрових видів риб.

Для того, щоб створити уявлення про умови, в яких Товариство здійснювало свою діяльність, розглянемо тенденції розвитку прісноводного господарства, а саме розведення осетрових видів риб, та ринку торгівлі осетровими.

Осетрівництво як галузь Акультури пройшло значний шлях розвитку, про що свідчать дані, викладені у підручнику "Осетрівництво" авторів Андрющенка А.І., Вовк Н.І. та Кондратюка В.М. [27]. Осетрівництво, як спеціалізована галузь рибного господарства, має багатий історичний і науковий фундамент, на якому базується її сучасний розвиток. Ця галузь виникла як відповідь на загрозу зникнення природних популяцій осетрових риб, які традиційно були важливим елементом екосистем і джерелом цінних біологічних ресурсів. Ця галузь має глибокі історичні корені, адже осетрові завжди вважалися важливими об'єктами рибного промислу завдяки їх високій комерційній цінності, яка обумовлена виробництвом чорної ікри та стала символом розкоші і експортним продуктом преміум-класу, а також завдяки високій харчовій цінності м'яса. Традиційно осетрові риби були важливим об'єктом рибалства в Україні завдяки їхньому поширенню в басейні Дніпра, Дністра та Азово-Чорноморському регіоні. Однак через екологічну кризу, що проявлялася у вигляді деградації річкових екосистем, забруднення води та надмірного промислу, чисельність осетрових у природному середовищі значно знизилася. Ці виклики стали каталізатором для розвитку осетрівництва як штучної форми Акультури, яка забезпечує не лише збереження цих видів, але й стабільне забезпечення ринку продукцією осетрів [28].

Сучасне осетрівництво ґрунтується на використанні високотехнологічних підходів, серед яких рециркуляційні Акультурні системи (РАС) займають провідне місце. Ці системи дають змогу створювати закритий водний цикл, що дозволяє контролювати якість води, зокрема рівень кисню,

температуру, вміст аміаку та інших речовин, які впливають на здоров'я та ріст риб. Завдяки таким технологіям стало можливим забезпечувати високу продуктивність незалежно від зовнішніх екологічних умов, що є ключовим фактором для країн із різними кліматичними особливостями. Використання РАС також мінімізує екологічний вплив фермерської діяльності, що робить осетрівництво однією з найекологічніших форм Акультури. Саме така система з закритим водним циклом риборозведення була запроваджена у ТОВ «А».

Також важливою складовою розвитку галузі стало впровадження методів селекції та генетичного контролю, які дозволяють підвищити якість отримуваної продукції. Завдяки сучасним науковим дослідженням стало можливим забезпечувати збереження генетичного різноманіття осетрових видів, а також підтримувати оптимальні умови для відтворення популяцій у природних водах. Наприклад, у багатьох регіонах розроблялися програми реінтродукції осетрових у природне середовище, що передбачали випуск мальків, вирощених у фермерських господарствах, до річкових і морських екосистем. Завдяки цьому осетрівництво стало не лише джерелом економічного зиску, а й засобом збереження біорізноманіття.

З економічної точки зору, осетрівництво є високорентабельним бізнесом завдяки стабільно високому попиту на чорну ікру та осетрове м'ясо. Додатковою перевагою є довготривалий життєвий цикл осетрових, який дозволяє отримувати продукцію багато років після досягнення рибами статевої зрілості. Галузь також активно підтримується державними та міжнародними ініціативами, що сприяють залученню інвестицій і вдосконаленню технологій.

Україна стала активним учасником процесів відновлення осетрових популяцій через Акультуру, яка поступово перетворилася на перспективний сектор економіки. Рибні господарства орієнтуються не лише на внутрішній ринок, а й на експорт, особливо чорної ікри, яка має високий попит на міжнародних ринках. Вони стали джерелом створення робочих місць у різних регіонах країни, залучаючи кваліфікованих фахівців для роботи у сфері

Акультури, генетики, технологій рибництва та екологічного моніторингу. Крім того, ці господарства активно інтегрували сучасні технології, що сприяло підвищенню ефективності виробництва, якості продукції та конкурентоспроможності на внутрішньому і міжнародному ринках.

Завдяки збільшенню доходів від експорту високоякісної продукції, зокрема чорної ікри, українські господарства зміцнили позиції країни як важливого гравця в міжнародній Акультурній галузі. Внутрішній ринок також отримав вигоду у вигляді доступу до продукції, яка раніше імпортувалася, що сприяло скороченню залежності від зовнішніх постачальників і зниженню цін для споживачів.

Діяльність великих осетрових господарств також мала важливий вплив на збереження природних ресурсів через випуск мальків осетрових у природні водойми, що сприяло відновленню екосистем та підвищенню біорізноманіття. Завдяки залученню інвестицій і модернізації технологій, ці підприємства стали платформою для розвитку інновацій в Акультурі, сприяючи загальному зростанню галузі та створенню стабільної бази для майбутнього розширення.

Цього неможливо було б досягти без відповідної від законодавчої бази, яка регулює Акультуру, охорону природних ресурсів і підприємницьку діяльність. Основними нормативними актами, які відіграють ключову роль у цій сфері, є Закон України «Про Акультуру, Закон України «Про тваринний світ», Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення спеціального використання водних біоресурсів», Національні програми та стратегії у сфері рибного господарства, Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність», Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), яка регулює торгівлю осетровими рибами та їх продукцією, забезпечуючи охорону цих видів у природі.

ТОВ «А» був створений на базі форелевого рибопитомника «Золотий ключик», що знаходився у с.Верхня Криниця, Василівського району, Запорізької області, який був заснований у 1982 р. і деякий час не функціонував. Тож у період з 2006 р. по 2012 р. Товариство здійснило підготовчі роботи по розчищенню водойм, приведення системи водозабезпечення у належний стан, реконструкцію систем теплоподачі, придбавало обладнання для вирощування риби. Статутний капітал поступово формувався у зв'язку з потребою у капітальних вкладеннях в основні засоби, виробничі потужності, реконструкцію систем постачання, води, електроенергії та тепла.

У 2012 р. була придбана риба осетер у вигляді ремонтно-маточного поголів'я – ленський осетер та бестер у 2012 р. та в 2015 р - стерлядь та російський осетер.

Осетер розводився в штучних умовах на власних потужностях Товариства. Підприємство було повносистемним рибницьким господарством, тобто вирощування риби осетер відбувалося від моменту інкубації ікри, з якої розвиваються личинки, потім мальки, далі цьоголітки, одно-, дво-, три-річки і т.д. до розміру товарної маси призначену для подальшого риборозведення, реалізації для внутрішнього ринку та експорту рибної продукції у вигляді заплідненої ікри осетрових. Риба розміщувалась у власних бетонних басейнах.

Для годівлі риб використовувались сертифіковані корма, які відповідали вимогам якості.

Товариство регулярно слідкувало за якістю води, вмісту кисню у воді, наявністю шкідливих речовин в мулі та рибі. Двічі на рік проводилася перевірка води та мулу з басейнів для розведення осетрів, а також самої риби за мікробіологічними, органолептичними, паразитологічними, фізико-хімічними показниками відповідно з «Порядком відбору зразків продукції тваринного, рослинного і біотехнологічного походження для проведення дослідження» [29].

Товариство підпорядковувалось Регіональному управлінню Державного агентства рибного господарства України та Басейновому управлінню водних ресурсів річок Приазов'я.

З початком повномасштабного збройного вторгнення військами російської федерації Товариство призупинило свою діяльність, а згодом виробничі потужності, маточне поголів'я і вся риба, що була вирощена і готувалась до реалізації, опинилися під окупацією ворожих формувань і підприємство було захоплене невідомими особами.

Наприкінці 2022 р. Товариство було вимушене змінити свою юридичну адресу і з метою пошуку альтернативних видів діяльності змінило основний вид економічної діяльності на вид «Неспеціалізована оптова торгівля».

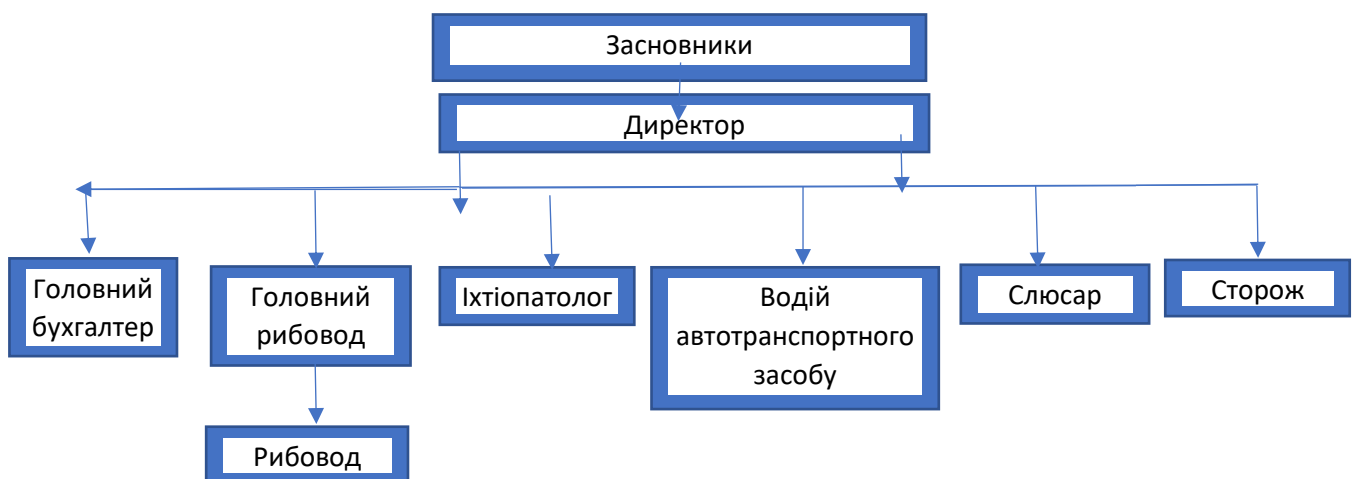


Схема 1. Організаційна структура «А»

Таблиця 2.1

Економічні результати діяльності ТОВ «А»

Показники	Рік					Відхилення (+/-)							
						тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
1.Чистий дохід (виручка) від реалізації товарів, тис.грн.													
2.Собівартість реалізованих товарів, тис.грн.													
3. Інші операційні доходи, тис.грн.													
4.Валовий прибуток, тис.грн.													
5.Інші операційні витрати, тис.грн.													
6.Інші витрати, тис.грн.													
7.Чистий прибуток (непокритий збиток), тис.грн.													
8.Рентабельність капіталу, %													
9.Рентабельність реалізованих товарів, %													
10.Рентабельність активів, %													
11.Середньооблікова чисельність працюючих, осіб													
12.Площа с/г угідь, га													

Аналіз таблиці свідчить, що дохід значно зріс за аналізований період, особливо між 2019 і 2021 роками (+1258,1 тис. грн). У 2022 році спостерігається падіння (-359 тис. грн), що може свідчити про кризові явища. У 2023 році дохід відновився, збільшившись на 673,8 тис. грн (+35,5%). Чистий дохід від реалізації товарів. Динаміка подібна до загального доходу: стабільне зростання з 2019 по 2021 рік, а у 2022 році зниження на 251,8 тис. грн (-13,9%). Відновлення відбулось в 2023 році з приростом на 539 тис. грн (+35,5%). Собівартість продукції збільшувалась пропорційно до доходу, але темпи росту витрат перевищили темпи зростання чистого доходу. Найвищий приріст — у 2021 році (+685,4 тис. грн). У 2023 році собівартість зросла на 15,8%. Значний приріст валового прибутку відбувся у 2021 році (з 143,6 тис. грн до 591,7 тис. грн). Незважаючи на падіння у 2022 році, у 2023 році прибуток зріс до 623,7 тис. грн (+407,3 тис. грн). Підприємство була збитковим протягом усього періоду. Найбільші збитки зафіксовано у 2020 році (-1159 тис. грн), але у 2023 році збитки скоротились, але залишаються значними (-814,3 тис. грн). Рентабельність капіталу, товарів та активів мають від’ємне значення, що свідчить про те, що підприємство працює на збиток.

Зростання доходу від реалізації та чистого доходу у 2023 році після спаду 2022 року. Поліпшення рентабельності реалізованих товарів до 24,2%, що свідчить про підвищення прибутковості операційної діяльності та зменшення чистих збитків у 2023 році порівняно з 2020 роком. Проблемні тенденції, які спостерігаються це постійні збитки протягом усього аналізованого періоду через високі витрати на собівартість та операційні витрати по розширенню виробництва, що обмежують зростання чистого прибутку. Негативна рентабельність капіталу та активів свідчить про недостатню ефективність використання ресурсів.

Дані свідчать про наявність як позитивних зрушень у діяльності підприємства, так і значних проблем, які необхідно вирішувати для забезпечення стабільного розвитку.

Таблиця 2.2

Структура операційних витрат підприємства за елементами

Елементи витрат								
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+; -	%
Матеріальні затрати								
Витрати на оплату праці								
Відрахування на соціальні заходи								
Амортизація								
Інші операційні витрати								
Всього								

Динаміка показників таблиці 2.2 свідчить про значне зростання витрат протягом дослідного періоду, зокрема за елементами витрат «Витрати на оплату праці», що пов'язано з нормами законодавства щодо збільшення розміру заробітної плати; «Амортизація» - що пов'язано із введенням в експлуатацію нових / оновлених основних засобів.

Щодо поліпшення господарської діяльності підприємства, доцільно : 1) оптимізувати витрати, а саме адміністративні та операційні витрати; 2) збільшити доходи за рахунок розширення ринків збуту та підвищення обсягів продажів; переглянути цінову політику для збільшення маржі; 3) покращити фінансові показники: скоротити збитки через підвищення ефективності операційної діяльності; працювати над покращенням рентабельності капіталу та активів; 4) запровадити антикризові заходи, зокрема стратегію ризик-менеджменту для уникнення втрат.

Поряд з аналізом статей витрат на виробництво продукції, зокрема статей витрат на оплату праці та відрахування на соціальні заходи, питому вагу

займають податкові платежі та збори. Дані складові є вагомою часткою кінцевої вартості продукту, тобто мають вплив на ціну товару, продукції (послуги).

За даними фінансової звітності, а саме ф.№ 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та ф. №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» ТОВ «А» проаналізуємо стан розрахунків з бюджетом (табл.2.3).

Таблиця 2.3

Аналіз розрахунків з бюджетом на ТОВ «А»

Показник								
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	-	-	12,1	0,08	9,4	0,06	9,4	100,0
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	2,6	0,02	-	-	3,4	0,02	0,8	130,7
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	10	0,07	15,3	0,1	18	0,11	8	180
Поточна кредиторська заборгованість зі страхування	2,3	0,02	4,4	0,03	2,1	0,01	-0,2	91,3

Проведений аналіз даних таблиці 2.3 свідчить, що поточна кредиторська заборгованість за роботи, товари, послуги в 2023 р. зросла порівняно з 2021р. на 9,4 тис.грн. (100%) та зменшилась на 2,7 тис.грн. щодо 2022р. (або 22,3%), за бюджетними розрахунками зросла на 0,8 тис. грн. (або 30,7%) порівняно з базовим (2021) роком, тенденція збільшення також прослідковується щодо заборгованості із оплати праці в 2023р. порівню з 2021р. на 8 тис.грн або 80 %, заборгованість щодо розрахунків зі страхування має тенденцію до зменшення на 0,2 тис.грн. або 8,7 % відповідно, що є єдиним позитивним у відношенні вчасних розрахунків/ погашення заборгованостей з бюджетом.

В таблиці 2.4 проведемо аналіз динаміки основних податкових платежів та зборів дослідного підприємства .

Таблиця 2.4

Аналіз динаміки розрахунків з бюджетом, грн.

Вид платежу	2021	2022	2023	2023 р. до 2021 р.	
				+, -	%
Єдиний податок	2 981,19	2 981,19	2 981,19	-	-
Орендна плата за землю	41 811,47	41 811,47	41 811,47	-	-
ПДВ				-47 478,93	87,00
ПДФО				51 872,30	183,03
Військовий збір	5 206,52	6 964,22	9 529,08	4 322,56	183,02
ЄСВ	88 203,29	100 844,26	135 098,45	46 895,16	153,2
Всього сплачено податків та зборів без ПДВ	200 679,25	236 171,01	303 769,27	10 090,02	151,37
Всього орендної плати	41 811,47	41 811,47	41 811,47	-	-

Проведений аналіз даних по розрахунках з бюджетом ТОВ «А» за 2021-2023 роки, свідчить, що загальний розмір фактично сплачених податків у звітному 2023 році, порівняно з 2021, зріс на 556,11 тис. грн. (або на 9,83 %). У 2023 році збільшився розмір плати податку з доходів фізичних осіб (18%) на 51,9 тис. грн. (або на 83,03%) та військового збору на 4,3 тис. грн. (або на 83,02 %) у зв'язку зі зростанням розміру мінімальної заробітної плати. У звітному 2022 році зросла сума податку на додану вартість на 2420,0 тис. грн. (або на 12,4%), що сплачена у 2022 році досліджуваним підприємством. Як свідчить проведений аналіз по нарахуванню та сплаті податків розмір сплаченого ПДВ протягом досліджуваного періоду зменшився на 47,5 тис.грн. (або на 13,0 %) у зв'язку із змінами в податковому колі.

В умовах сьогодення, невизначеності, ризиків, нестабільності економічної ситуації та податкового законодавства, запровадження правового режиму воєнного стану недостатня увага збоку суб'єктів господарювання до податкового чинника може призвести до скорочення обсягів діяльності, зменшення рівня прибутковості та навіть до банкрутства та ліквідації підприємств. З цією метою в таблиці 2.5 визначимо рівень податкового навантаження на ТОВ «А».

Таблиця 2.5

Оцінка податкового навантаження в ТОВ «А», тис.грн.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відношення 2023 р. до 2021 р.
1.Дохід від реалізації продукції	2409,4	1704,9	2272,0	94,31
2.Чистий дохід від реалізації	1805,7	1518,5	2057,5	113,94
3.Сума податкових платежів	566	489	622	109,89
4.Коефіцієнт податкомісткості реалізованої продукції (3/1)	0,23	0,29	0,27	117,39
5.Загальний коефіцієнт оподаткування підприємства (2/3)	3,19	3,10	3,31	103,76

Коефіцієнт податкомісткості реалізованої продукції характеризує загальну суму податкових платежів, яка припадає на одиницю реалізованої продукції. Так в 2023 році даний показник досяг 0,27, що на 17,39 % більше, ніж в 2021 році, тобто сума податкових платежів збільшилась на даний відсоток в порівнянні з базовим роком.

Загальний коефіцієнт оподаткування підприємства характеризує величину чистого прибутку підприємства від усіх видів його господарської діяльності, яка припадає на грошову одиницю сплачених підприємством податків. Даний показник збільшився на 3,76%, що свідчить про збільшення податкового навантаження в ТОВ «А» порівняно з базовим роком.

Аналіз структури податкових платежів за джерелами їх сплати (табл. 2.6) надасть уявлення, яка частка податків знаходиться у доходах, в ціні виробника та в ціні реалізації, а також у собівартості продукції та може формуватися як для загального обсягу виробництва чи реалізації, так і для обсягу за окремими видами продукції, робіт та послуг, а також для окремих структурних підрозділів підприємства

Таблиця 2.6

Групування податкових платежів за джерелами їх сплати у 2023 р.

Назва податків, зборів та обов'язкових платежів	Джерела сплати податків			
	Дохід		Витрати	
	Сума, тис.грн	Питома вага, %	Сума, тис.грн	Питома вага, %
1.ПДВ	317,80	100	-	-
2.Єдиний податок 4 групи	-	-	3,0	1,0
3.Орендна плата за землю	-	-	41,8	13,76
4.Податок на доходи фізичних осіб	-	-	114,3	37,64
5.Військовий збір	-	-	9,5	3,12
6.Збір на обов'язкове державне пенсійне страхування	-	-	135,1	44,48
Разом	317,80	100	303,7	100

Отже, загальна ситуація вказує на зменшення доходів підприємства, збитковість і одночасне збільшення податкових зобов'язань, що вказує на нестійкий фінансовий стан ТОВ «А».

2.2. Організація та методика обліку розрахунків з бюджетом ТОВ «А»

Організація обліку розрахунків з бюджетом у ТОВ це системний процес, який потребує дотримання законодавчих вимог, автоматизації обліку і контролю за своєчасною сплатою податків. Ефективна його організація дозволяє мінімізувати ризики штрафів і забезпечити фінансову стабільність підприємства.

Нарахування та сплата податків і обов'язкових платежів призводять до змін у структурі зобов'язань та активів підприємства, тому ці події мають бути відображені в бухгалтерському обліку.

Основними завданнями організації податкового обліку на ТОВ «А» є:

- забезпечити правильне та своєчасне нарахування податків та обов'язкових платежів;
- правильне відображення розрахунків з бюджетом на синтетичних та аналітичних рахунках;
- застосування облікових реєстрів та правильність відображення даних у звітах.

Податковий облік на підприємстві ведеться відповідно до вимог чинного законодавства. Ведення та організація обліку податків у ТОВ «А» регулюється Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». У ТОВ «А» ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності здійснюється на таких основних принципах як обачність, повне висвітлення, послідовність, безперервність, нарахування і відповідність доходів і витрат, превалювання сутності над формою, історична (фактична) собівартість, єдиний грошовий вимірник (Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV) <https://ips.ligazakon.net/document/TM005448> [30]

У досліджуваній період з 2019 р. по ТОВ «А» перебував на спрощеній системі оподаткування та був платником єдиного податку 4 групи, а з 01.10.2020 р. став ще й платником ПДВ. У цей період нараховувались та сплачувались такі податки, як єдиний податок 4 групи сільськогосподарського товаровиробника, податок на додану вартість, орендна плата за землю, податки, що утримуються із заробітної плати – податок на доходи фізичних осіб і військовий збір, податок, який нараховується на розмір заробітної плати – єдиний соціальний внесок (ЄСВ).

Для кожного виду податку створюються відповідні рахунки бухгалтерського обліку, наприклад, 641 – рахунки за податками, 642 – розрахунки за обов'язковими платежами, кожен з яких має субрахунки, наприклад, 6411 – податок на доходи фізичних осіб, 6426 – розрахунки за зборами (обов'язковими платежами).

Кореспонденція з організації обліку на бухгалтерських рахунках з обліку розрахунків за податками та платежами наведено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

**Кореспонденція з організації обліку розрахунків за податками та
платежами**

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	Нараховано податок на додану вартість від вартості реалізованих товарів	70 “Доходи від реалізації”	64 “Розрахунки за податками й платежами”
2	Відображено утриманий податок з доходів фізичних осіб	66 “Розрахунки за виплатами працівникам”	64 “Розрахунки за податками й платежами”
3	Відображено належні до сплати у бюджет штрафні санкції, нараховані податковими органами	948 “Визнані штрафи, пені, неустойки”	64 “Розрахунки за податками й платежами”
4	Нараховано податок на додану вартість від вартості придбаних товарно-матеріальних цінностей	64 “Розрахунки за податками й платежами”	63 “Розрахунки з постачальниками та підрядниками”
5	Перераховано із розрахункового рахунку належні до сплати податки до бюджету	64 “Розрахунки за податками й платежами”	31 “Рахунки в банках”
6	В рахунок забезпечення платежів до бюджету видано вексель	64 “Розрахунки за податками й платежами”	51 “Довгострокові векселі видані” 62 “Короткострокові векселі видані”

На ТОВ «А» нараховується та перераховується єдиний податок 4 групи. Типову кореспонденцію з відображення обліку податків на наведено в таблиці 2.8.

Всі податки ТОВ «А» відображаються у фінансовій, податковій та статистичній звітності. Дані у фінансовій, податковій і статистичній звітності повинні бути узгодженими, інакше розбіжності можуть призвести до перевірок і штрафів. З цією метою ТОВ «А» використовує бухгалтерську програму 1С 7, 8 Підприємство, КП «М.е.doc» для інтеграції фінансового та податкового обліку та відповідності даних перед поданням звітності.

Таблиця 2.8

Фрагмент обліку операцій з нарахування та сплати податків, 2023р.

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		
		Дт	Кт	
1	Нарахування єдиного податку 4 групи за I квартал	91	6417	
2	Сплата єдиного податку 4 групи за I квартал	6417	311	
3	Нарахування орендної плати за землю за січень	91	6414	
4	Сплата орендної плати за землю за січень	6414	311	
5	Нарахування податку на доходи фізичних осіб у січні	92	6411	
6	Сплата податку на доходи фізичних осіб за січень	6411	311	
7	Нарахування військового збору у січні	92	6426	
8	Сплата військового збору за січень	6426	311	
9	Нарахування єдиного страхового внеску у січні	92	651	
10	Сплата єдиного страхового внеску за січень	651	311	
11	Нарахування податку на додану вартість у січні	91	6415	
12	Сплата податку на додану вартість за січень	6415	92	
13	Списання витрат на фінансовий результат за січень	791	92, 91	

Ведення обліку по розрахунках по зборам і іншим обов'язковими платежами застосовують субрахунок 642 (табл.2.9).

Таблиця 2.9

Кореспонденція з нарахування та сплати податків від операційної діяльності

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Первинні документи
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1	Відвантажено ТМЦ, виконано роботи, надано послуги	361, 377	701, 702, 703, 712	Видаткова накладна
2	Відображено суму податкових зобов'язань з ПДВ	701, 702, 703, 712	641/ПДВ	Податкова накладна
3	Нараховано з/п працівникам	231,92	661	Розрахунок бухгалтера, відомість про нарахування заробітної плати

4	Утримано із зарплати військовий збір	661	642	Розрахунок бухгалтера, відомість про нарахування заробітної плати
5	Утримано із зарплати ПДФО	661	6411	Розрахунок бухгалтера, відомість про нарахування заробітної плати
6	Нараховано єдиний соціальний внесок працівникам виробництва	231	651	Розрахунок бухгалтера, відомість про нарахування заробітної плати
7	Нараховано єдиний соціальний внесок працівникам адміністрації	92	651	Розрахунок бухгалтера, відомість про нарахування заробітної плати
8	Перераховано єдиний соціальний внесок	651	311	Платіжне доручення
9	Перераховано військовий збір	642	311	Платіжне доручення
10	Перераховано ПДФО	6411	311	Платіжне доручення

Фінансова звітність підприємства відображає нарахування та сплату податків у структурі доходів, витрат, зобов'язань і фінансових результатів. Наприклад, баланс (Форма №1) відображає у рядку 1595 - *Поточні зобов'язання за розрахунками з податків та зборів* (залишки на рахунках 641, 642), у звіті про фінансові результати (Форма №2) у рядку 2270 - *Витрати з податку на прибуток* (для платників податку на прибуток), у рядку 2290 - *Чистий фінансовий результат після оподаткування* (прибуток чи збиток).

Податкова звітність містить докладну інформацію про нарахування, сплату податків і зборів Товариства, які визначаються відповідно до податкового законодавства.

Так, податкова декларація платника єдиного податку (4 група) відображає суму нарахованого та сплаченого єдиного податку сільськогосподарського товаровиробника, яка подається щорічно до 20 лютого ([Податковий кодекс, розділи 295.9.1 і 298.8.1](#)). [31]. Основною умовою перебування (переходу) на 4 групі єдиного податку є розмір частки сільськогосподарської продукції в попередньому податковому (звітному) році, яка має становити не менше 75% від загального обсягу реалізації товарів і

послуг (без ПДВ). Нарахування і сплата єдиного податку відбувається в цілому за рік з розбивкою платежів щоквартально.

Декларація з податку на додану вартість є одним із основних документів, що використовуються для звітування підприємства перед податковими органами [32]. Вона відображає податкові зобов'язання та податковий кредит підприємства, як платника ПДВ, визначає суму, яку потрібно сплатити до бюджету або яку можна відшкодувати з бюджету. У декларації з ПДВ зазначаються всі операції, що є об'єктом оподаткування. Зокрема, підприємство звітує про обсяги поставок товарів, робіт чи послуг, які були здійснені протягом звітного періоду, та суму податкових зобов'язань, які виникли з цих операцій. Також відображаються обсяги вхідного ПДВ (податкового кредиту), що формуються на підставі отриманих податкових накладних від постачальників. Підприємство подає декларацію щомісяця до 20 числа місяця, наступного за звітним. У декларації враховуються всі операції за календарний місяць, навіть якщо вони не завершилися нарахуванням податку (наприклад, коригування, анульовані операції тощо).

Подання декларації з ПДВ здійснюється в електронній формі через сертифіковані програмні продукти, які забезпечують передачу звітності до податкових органів. Це дозволяє спростити процес звітування, а також мінімізувати ризики помилок чи запізнень. Важливим елементом процесу є ведення реєстрів податкових накладних, які виступають основою для формування звітності з ПДВ.

Податкова декларація з плати за землю (орендна плата) є обов'язковим документом для ТОВ «А», який користувався земельною ділянкою на умовах оренди [33]. Декларація відображає дані щодо нарахування і сплати платежів за користування земельною ділянкою, що перебувають у державній або комунальній власності.

Звітний період для подання декларації з плати за землю становить рік. Декларація подається до контролюючого органу за місцем знаходження земельної ділянки до 20 лютого поточного року. У разі внесення змін до

договору оренди або отримання нових земельних ділянок протягом року декларацію необхідно подати заново, із зазначенням уточнених даних.

Декларація подається в електронній або паперовій формі за встановленою формою. У ній відображаються як загальні суми самостійно обчисленої орендної плати за весь звітний рік, так і помісячний розподіл платежів. Це забезпечує можливість здійснювати контроль за своєчасністю сплати орендної плати кожного місяця. Сплата орендної плати здійснюється рівними частинами щомісяця протягом року до 20 числа кожного місяця, наступного за місяцем звітного періоду.

Подання такої декларації звільняє від обов'язку подання щомісячних декларацій. При поданні першої декларації (фактичного початку діяльності як платника плати за землю) разом з нею подається витяг із технічної документації про нормативну грошову оцінку земельної ділянки, а надалі такий витяг подається у разі затвердження нової нормативної грошової оцінки землі.

Об'єднана звітність з єдиного соціального внеску (ЄСВ), податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) та військового збору (ВЗ) є комплексним звітом, який об'єднує дані про всі три види обов'язкових платежів, пов'язаних із доходами фізичних осіб [34]. Ця форма звітності була запроваджена для спрощення процесу подання звітів роботодавцями та платниками податків, зменшення їхнього адміністративного навантаження, а також для уніфікації обліку даних, які подаються до податкових органів і Пенсійного фонду України.

Звіт містить детальну інформацію про суми, які роботодавець нараховує та сплачує за працівників або інших фізичних осіб, з якими є договірні відносини. У ньому відображаються суми нарахованого та утриманого податку на доходи фізичних осіб, військового збору, а також суми єдиного соціального внеску. Крім цього, звіт включає дані про доходи фізичних осіб, базу для обчислення ЄСВ і ставки, за якими ці платежі нараховуються.

Об'єднана звітність подається щоквартально, тобто раз на три місяці. Граничний термін подання становить 40 календарних днів після завершення звітного кварталу. Наприклад, за перший квартал звіт потрібно подати до 10 травня (з урахуванням вихідних і святкових днів). Подається звітність в електронному вигляді через сертифіковані програмні засоби КП «М.е.доc» або онлайн-сервіси, такі як «Електронний кабінет платника податків».

Статистична звітність підприємства є важливим інструментом для аналізу економічних і соціальних процесів, що здійснюється державними органами на основі узагальнених показників. Вона забезпечує отримання достовірних даних про діяльність підприємств у різних сферах, які використовуються для прийняття управлінських рішень на національному та регіональному рівнях. Податкові показники у статистичній звітності зазвичай відображаються в обмеженому обсязі та подаються у вигляді узагальнених даних.

Основні форми звітності, що складалася та оприлюднилася ТОВ «А» протягом дослідного періоду представлено в таблиці 2.10.

Загалом статистична звітність забезпечує структурований облік ключових аспектів діяльності підприємства. Вона відіграє важливу роль у формуванні державної політики, спрямованої на розвиток економіки, забезпечення зайнятості та раціональне використання природних ресурсів.

Подача звітності вчасно та в повному обсязі є обов'язковою умовою для дотримання законодавчих вимог і сприяє прозорості господарської діяльності підприємства.

2.3. Механізм нарахування та сплати податків у ТОВ «А»

Механізм нарахування та сплати податків у ТОВ «А» базується на положеннях Податкового кодексу України та інших нормативно-правових актах та охоплює кілька важливих складових. Це, насамперед, визначення

Таблиця 2.10.

Звітність ТОВ «А»

№ з/п	Найменування звіту	Інформація звіту	Термін складання
1	2-Підприємництво. Структурне обстеження підприємства (річна).	Структурні зміни ТОВ, інформація про ЗЕД, кількісний склад працівників, відпрацьований час та фонд оплати праці, доходи та витрати підприємства, у тому числі витрати на сплату податків	Не пізніше 28 лютого
2	1-ПВ (місячна, квартальна)	Показники кількості працівників, обліку робочого часу та фонду оплати праці	Не пізніше 7 числа місяця наступного за звітним місяцем, кварталом
3	3-борг (місячна)	Наявність боргу виплати заробітної плати, у тому числі лікарняні та декретні виплати	Не пізніше 7 числа кожного місяця
4	1-риба. Звіт про добування водних біоресурсів (річна)	Добування біоресурсів за їх видами, що важливо для моніторингу галузі рибного господарства	Не пізніше 20 січня
5	4-мтп (річна). Звіт про використання та запаси палива.	Показники використання та запасів палива	Не пізніше 28 лютого
6	11-мтп (річна). Звіт про постачання та використання енергії.	Показники постачання та використання енергії	Не пізніше 28 лютого
7	9-ЗЕЗ (квартальна). Звіт про експорт- імпорт послуг.	Показники експорту-імпорту послуг	Не пізніше 10-го числа місяця, наступного за звітним періодом
8	2-тр (річна). Звіт про роботу автотранспорту.	Показники про роботу автотранспорту ТОВ.	Не пізніше 28 лютого
9	1-м, 2-м. Фінансова звітність малого підприємства (річна)	Показники балансу підприємства та його фінансові результати.	Не пізніше 28 лютого

системи оподаткування, видів податків та об'єктів оподаткування і бази розрахунків.

ТОВ «А», який перебуває на спрощеній системі оподаткування і у досліджуваному періоді з 2019 р. сплачував єдиний податок 4 групи, що стосується сільськогосподарських товаровиробників. Як зазначалось раніше, основною умовою перебування (переходу) на 4 групі єдиного податку є розмір частки сільськогосподарської продукції в попередньому податковому (звітному) році, яка має становити не менше 75% від загального обсягу реалізації товарів і послуг (без ПДВ).

В досліджуваному періоді ТОВ «А» виконував основну умову перебування на єдиному податку 4 групи, розмір частки сільськогосподарської продукції якого становив навіть більше 75%.

Наступним етапом розрахунку єдиного податку є визначення об'єкту та бази оподаткування, що чітко визначено в статті 292¹ПКУ.

Об'єктом оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи є площа сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) та/або земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ), що перебуває у власності сільськогосподарського товаровиробника або надана йому у користування, у тому числі на умовах оренди [35].

ТОВ «А» для своєї господарської діяльності використовує земельну ділянку, яка надана на умовах договору оренди землі.

Базою оподаткування податком для платників єдиного податку четвертої групи для сільськогосподарських товаровиробників є нормативна грошова оцінка 1 гектара сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного станом на 1 січня базового податкового (звітного) року відповідно до порядку, встановленого Податковим кодексом України [36].

Розмір ставок єдиного податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель, їх розташування та становить (у відсотках бази оподаткування) [37]:

- для ріллі, сіножатей і пасовищ (крім ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, а також сільськогосподарських угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту) - 0,95;
- для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, - 0,57;
- для багаторічних насаджень (крім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях) - 0,57;
- для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, - 0,19;
- для земель водного фонду - 2,43;
- для сільськогосподарських угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту, - 6,33.

Цей податок розраховується щорічно і сплачується щоквартально частинами протягом року – у I кварталі – 10%, у II кварталі – 10%, у III кварталі – 50%, у IV кварталі – 30%.

У разі якщо нормативна грошова оцінка земельної ділянки не проведена, базою оподаткування податком для платників єдиного податку четвертої групи для сільськогосподарських товаровиробників є нормативна грошова оцінка одиниці площі ріллі в області.

Згідно наданих даних протягом досліджуваного періоду нормативно-грошова оцінка земельної ділянки та ставки податку не змінювались, відповідно і сума єдиного податку теж не змінювалась.

ТОВ «А» є платником ПДВ, тому при нарахуванні ти сплаті податку керується Податковим кодексом України " [38] і передбачає чіткі етапи для визначення податкових зобов'язань та податкового кредиту. ПДВ є непрямим податком, який включається до ціни товарів, робіт чи послуг і сплачується

кінцевим споживачем, а підприємство виступає посередником між державою та споживачем, нараховуючи, утримуючи та перераховуючи податок до бюджету.

Процес нарахування ПДВ починається з визначення об'єкта оподаткування, яким є операції з постачання товарів, робіт чи послуг на митній території України, експорт та імпорт товарів, а також деякі інші операції, визначені законодавством. Підприємство оподатковується за ставкою ПДВ 20%, а для експорту - нульовою ставкою. Податкові зобов'язання виникають у момент постачання товарів чи послуг, що зазвичай фіксується датою

складання податкової накладної. Ці накладні реєструються в Єдиному реєстрі податкових накладних (ЄРПН), що є обов'язковою умовою для відображення зобов'язань у звітності [39].

Паралельно підприємство формує податковий кредит, який базується на отриманих податкових накладних від постачальників товарів чи послуг. Ці накладні мають бути зареєстровані постачальниками в ЄРПН, щоб підприємство могло включити їх у свій податковий кредит. Сума податкового кредиту зменшує загальний обсяг податкових зобов'язань підприємства. Якщо податкові зобов'язання перевищують податковий кредит, різниця підлягає сплаті до бюджету. У випадку, якщо податковий кредит перевищує зобов'язання, підприємство має право на відшкодування цієї суми або її зарахування на майбутні платежі [40].

Звітність з ПДВ подається щомісячно до 20 числа місяця, наступного за звітним періодом. У податковій декларації з ПДВ, форма і порядок заповнення якої затверджені наказом Міністерства фінансів України № 21 від 28.01.2016 року, підприємство відображає всі операції, що підлягають оподаткуванню, зобов'язання та кредит, а також розрахункову суму до сплати чи відшкодування. Сплата податкових зобов'язань здійснюється протягом цього ж строку.

Наприклад, розглянемо, яку податкову декларацію ТОВ «А» у березні 2022 р. :

І. Податкові зобов'язання (ПЗ)		Обсяги постачання (без ПДВ)	Сума податку на додану вартість
1	Операції, що оподатковуються за ставкою 20%	9972	1994
2	Операції, що оподатковуються за ставкою 0%	158835	0
Усього податкових зобов'язань			1994
ІІ. Податковий кредит (ПК)		78640	15728
Усього податкового кредиту			15728
Розрахунки за звітний період (ПЗ-ПК)			
1	Позитивне значення	-	-
2	Від'ємне значення	-	13734

Таким чином, у березні 2022 р. сума податку на додану вартість мала від’ємне значення, яке перейшло на майбутні платежі.

На офіційному сайті Державної податкової служби завжди можна знайти актуальну інформацію щодо порядку подання декларації, реєстрацію податкових накладних та сплату ПДВ <https://tax.gov.ua>. [41].

ТОВ «А» є платником орендної плати за землю. Орендна плата за землю – це платіж, який орендар вносить орендодавцеві за користування земельною ділянкою згідно з договором оренди землі (стаття 21 [Закону України "Про оренду землі"](#)) [42].

Орендна плата за землю визначається на підставі укладеного договору оренди між орендарем і власником землі (державою чи місцевою громадою). Сума орендної плати залежить від умов договору та встановленої нормативної грошової оцінки земельної ділянки, яку затверджують органи місцевого самоврядування. Для нарахування орендної плати за землю застосовуються ставки, що регулюються Податковим кодексом України та відповідними рішеннями місцевих рад. Ставка орендної плати зазначається в договорі оренди, проте не може бути нижчою за 3% і вищою за 12% від НГО, залежно від призначення земельної ділянки та умов договору.

Податкова декларація містить інформацію про площу орендованої земельної ділянки, її кадастровий номер, нормативну грошову оцінку, ставку орендної плати та суму, яка підлягає сплаті. Основою для заповнення декларації є дані з договору оренди землі та інших документів, які підтверджують право користування земельною ділянкою. Декларація виконує важливу функцію забезпечення належного надходження коштів до місцевих бюджетів, оскільки орендна плата за землю є одним із основних джерел їх фінансування.

Пунктом 286.2 ст. 286 ПК платники плати за землю (крім фізичних осіб) самостійно обчислюють суму плати за землю щороку станом на 1 січня і не пізніше 20 лютого поточного року подають до відповідного контролюючого органу за місцезнаходженням земельної ділянки податкову декларацію на

поточний рік за формою, встановленою у порядку, передбаченому ст. 46 ПК, з розбивкою річної суми рівними частками за місяцями. Подання такої декларації звільняє від обов'язку подання щомісячних декларацій. При поданні першої декларації (фактичного початку діяльності як платника плати за землю) разом з нею подається витяг із технічної документації про нормативну грошову оцінку земельної ділянки, а надалі такий витяг подається у разі затвердження нової нормативної грошової оцінки землі.

Сплата орендної плати здійснюється щомісячно до 30 числа наступного місяця рівним частинами протягом року.

Таким чином, податкова декларація з плати за землю забезпечує правову основу для розрахунків орендної плати та її контролю з боку податкових органів.

Нарахування єдиного соціального внеску (ЄСВ), податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) та військового збору (ВЗ) здійснюється відповідно до чинного законодавства України, зокрема Податкового кодексу України та Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування". Ці податки є обов'язковими платежами, які сплачуються роботодавцем і працівником у встановленому порядку.

ЄСВ (єдиний соціальний внесок) нараховується на заробітну плату та інші виплати та винагороди, які виплачуються працівникам на підставі цивільно-правових чи трудових договорів. Ставка ЄСВ для більшості роботодавців становить 22% [43] від бази нарахування. Базою нарахування є фактична сума доходу працівника, але не нижче розміру мінімальної заробітної плати, встановленої на місяць, за який нараховуються виплати [44]. Якщо працівник отримує дохід, нижчий за мінімальну заробітну плату, роботодавець зобов'язаний сплатити ЄСВ з мінімальної заробітної плати. ЄСВ сплачується за рахунок коштів роботодавця, і ці кошти не утримуються із заробітної плати працівника.

ПДФО (податок на доходи фізичних осіб) нараховується та утримується із доходу працівника. Ставка ПДФО в Україні становить 18% від суми

оподаткованого доходу [45]. Базою для розрахунку ПДФО є загальна сума доходів працівника, включаючи заробітну плату, премії, надбавки та інші виплати. З цієї суми виключаються суми, які не підлягають оподаткуванню (наприклад, виплати, звільнені від податку згідно із законодавством). Крім того, при розрахунку ПДФО враховуються податкові соціальні пільги, якщо працівник має на них право. Підприємство виступає податковим агентом і утримує податок із суми доходу працівника при його виплаті та перераховує до бюджету [46].

Військовий збір (ВЗ) нараховується як додатковий обов'язковий платіж із доходу працівника. Ставка ВЗ встановлена на рівні 5% від бази оподаткування [47]. Базою для розрахунку військового збору є загальна сума доходу, з якої сплачується ПДФО, тобто доходи, отримані працівником у грошовій або натуральній формі, які не звільнені від оподаткування. Як і у випадку з ПДФО, військовий збір утримується роботодавцем із заробітної плати або інших доходів працівника.

Нарахування та утримання податків і зборів відбувається на момент виплати доходу працівникові. Роботодавець зобов'язаний утримати ПДФО та ВЗ із суми виплат, а також нарахувати ЄСВ за рахунок власних коштів. Після цього податки та внески перераховуються до відповідних бюджетів. ЄСВ перераховується на рахунки Пенсійного фонду України, а ПДФО та військовий збір – до Державного бюджету України. Строки перерахування податків і зборів визначаються законодавством. Як правило, ЄСВ сплачується не пізніше 20 числа місяця, наступного за місяцем, у якому здійснено нарахування, а ПДФО і ВЗ – під час виплати доходу або наступного банківського дня.

Контроль за правильністю нарахування та сплати ЄСВ, ПДФО та ВЗ покладається на роботодавця. У разі виявлення помилок або порушень, роботодавець несе відповідальність відповідно до Податкового кодексу України та інших нормативних актів. Для уникнення штрафів і пені

роботодавцю необхідно забезпечити своєчасність сплати податків і внесків, правильність розрахунків та коректне ведення звітності.

Постанова Кабінету Міністрів України №1170 від 26 вересня 2001 року "Про затвердження Порядку подання звітів про нарахування єдиного внеску" регулює форму та строки подання звітності по ЄСВ.

Наказ Міністерства фінансів України №4 від 13 січня 2015 року "Про затвердження форми податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (виплаченого) на користь платників податків, і сум утриманого з них податку" визначає форми та порядок подання звітності щодо ПДФО та військового збору.

Нараховані суми ЄСВ сплачуються до 20 числа місяця, наступного за місяцем, за який проводилися виплати. ПДФО і військовий збір сплачуються одночасно із виплатою заробітної плати.

Підприємство забезпечує виконання своїх податкових зобов'язань відповідно до чинного законодавства, своєчасно подає об'єднану звітність по ЄСВ, ПДФО та ВЗ і сплачує належні суми до бюджету [48]. Важливою особливістю цієї форми звітності є те, що дані про кожного працівника або особу, з якою є трудові чи цивільно-правові відносини, повинні бути вказані окремо. Це дозволяє податковим органам і Пенсійному фонду здійснювати контроль за правильністю сплати внесків і податків, а також забезпечує належний облік соціальних гарантій фізичних осіб. Дана форма звітності до 31.12.2024 р. надавалася щоквартально, а з 01 січня 2025 р. надається щомісячно [49].

Процес адміністрування податків організовано з використанням сучасних електронних систем 1С 8 Підприємство, КП «М.е.doc».

1. Для платників податків перевагами електронного податкового адміністрування є (https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-4_0-pages-244_252.pdf) [50] : економія часу та ресурсів; доступність послуг, адже користуватись ними можна з будь-якої точки планети; більша екологічність, адже зникає потреба в паперових

документах; прозорість руху коштів та діяльності; відкритість і доступ до інформації; можливість електронної оплати; спрощення адміністративних процедур; безпека та конфіденційність даних.

Висновки до розділу 2

Дослідження діяльності ТОВ «А» демонструє унікальність його історичного розвитку, адаптацію до змін у зовнішньому середовищі та ефективність використання сучасних технологій у галузі Акультури. Компанія, маючи історичне підґрунтя форелевого рибопитомника, зуміла перетворити свій потенціал на сучасний рибницький комплекс із замкненим водним циклом. Застосування інноваційних технологій, таких як рециркуляційні Акультурні системи, дозволило підвищити ефективність виробництва, мінімізувати вплив на екосистему та створити продукт високої якості, орієнтований як на внутрішній, так і на міжнародний ринки.

Осетрівництво стало не лише джерелом економічного зиску, але й внеском у збереження біорізноманіття завдяки програмам реінтродукції осетрових у природні водойми. Цей аспект підкреслює роль компанії не лише як виробника, але і як екологічного партнера, що сприяє відновленню екосистем. Однак, криза, спричинена війною, призвела до втрати виробничих потужностей і вимагає перегляду стратегічних напрямків.

Фінансово-економічний аналіз підприємства виявив позитивну динаміку доходів від реалізації, що свідчить про ефективність у формуванні ринкової стратегії. Проте постійні збитки через високі операційні витрати та низьку рентабельність активів свідчать про наявність системних проблем, які необхідно вирішити для забезпечення стабільності та зростання.

Організація податкового обліку підприємства продемонструвала високу відповідність законодавчим нормам. Системність у веденні обліку податків, своєчасне подання звітності та використання сучасного програмного забезпечення є важливими чинниками фінансової стабільності. Належний

рівень документального оформлення податкових операцій та аналітичного обліку дозволяє підприємству ефективно виконувати свої зобов'язання перед державою, уникати штрафів і забезпечувати прозорість діяльності.

Підприємство, незважаючи на виклики, має потенціал до подальшого розвитку за умови адаптації до нових реалій, оптимізації витрат і збереження інноваційного підходу до ведення бізнесу. Це сприятиме не лише економічній стабільності компанії, але й зміцненню позицій України на ринку Акультури.

Організація податкового обліку ТОВ «А» відповідає сучасним вимогам законодавства, що забезпечує стабільність його фінансової діяльності та дозволяє уникнути ризиків, пов'язаних із можливими санкціями за порушення податкових норм. Системний підхід до обліку податків полягає у своєчасному нарахуванні, сплаті та поданні податкової звітності відповідно до вимог Податкового кодексу України.

Особливу увагу приділено податковим зобов'язанням підприємства, зокрема, щодо єдиного податку 4 групи, податку на додану вартість (ПДВ), орендної плати за землю, єдиного соціального внеску (ЄСВ), податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) та військового збору (ВЗ). Процес адміністрування податків організовано з використанням сучасних електронних систем, що дозволяє мінімізувати ймовірність помилок і забезпечувати прозорість розрахунків. Своєчасність подання податкових декларацій є важливим фактором, який свідчить про високий рівень відповідальності та компетенції в управлінні податковими питаннями.

ТОВ «А», як платник єдиного податку 4 групи, здійснює свою діяльність відповідно до особливостей спрощеної системи оподаткування, що застосовується до сільськогосподарських товаровиробників. Ця система передбачає сплату податку, розрахованого на основі нормативної грошової оцінки земель, які знаходяться у користуванні підприємства. Основною умовою для перебування на цій системі є відповідність критеріям щодо частки доходу від сільськогосподарської діяльності, яка має становити не менше 75% від загального обсягу доходу.

Єдиний податок 4 групи для підприємства агросектора спрощує адміністрування податкових зобов'язань, оскільки не залежить від фінансового результату діяльності, а визначається виключно за показниками площі та оцінки земель. Такий підхід дозволяє підприємству уникати складних розрахунків прибутку, характерних для загальної системи оподаткування, та концентруватися на основній діяльності. Разом із цим, підприємство забезпечує прозорість обліку земельних ділянок, оскільки саме їхнє використання є ключовим фактором для обчислення єдиного податку.

Незважаючи на спрощеність системи, ТОВ «А» не звільняється від сплати інших обов'язкових платежів, таких як ЄСВ, ПДФО, військовий збір та орендна плата за землі державної чи комунальної власності. Це створює певне податкове навантаження, яке потребує раціонального управління, зокрема через ефективне використання земельних ресурсів і оптимізацію витрат.

Як платник 4 групи, підприємство дотримується встановлених термінів подання декларацій та сплати єдиного податку, що є ключовим фактором для збереження свого статусу у системі спрощеного оподаткування. Водночас, така система дозволяє підприємству планувати свої фінансові зобов'язання на рік вперед, враховуючи незмінність ставки єдиного податку протягом податкового періоду. Це сприяє прогнозованості витрат та стабільності роботи підприємства в умовах сезонності аграрної діяльності.

Загалом, система єдиного податку 4 групи є ефективним механізмом для підтримки сільськогосподарських товаровиробників, проте вимагає від платника ретельного управління земельними ресурсами, дотримання правил звітності та постійного моніторингу законодавчих змін. Для ТОВ «А» така система забезпечує оптимальні умови для розвитку бізнесу в аграрному секторі за умови раціонального використання переваг, які вона надає.

Податок на додану вартість (ПДВ) є важливим елементом у структурі податкових зобов'язань. Підприємство виконує вимоги щодо реєстрації податкових накладних та ведення обліку податкового кредиту й зобов'язань,

що забезпечує дотримання законодавчих норм і зменшення податкового навантаження завдяки ефективному управлінню податковим кредитом.

Єдиний соціальний внесок (ЄСВ), податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) та військовий збір утримуються із заробітної плати працівників та є обов'язковими до сплати. Своєчасність нарахування та перерахування цих податків забезпечує дотримання трудового законодавства та збереження соціальних гарантій працівників. Крім того, підприємство дотримується вимог щодо мінімальних заробітних плат, що впливає на базу нарахування податків.

Загалом, податкова політика ТОВ «А» спрямована на забезпечення законності, прозорості та ефективності. Підприємство демонструє високий рівень дисципліни у виконанні своїх податкових зобов'язань, що дозволяє знижувати ризики фінансових санкцій і покращувати репутацію серед контрагентів і державних органів. Разом із цим, існує потенціал для вдосконалення податкової стратегії, особливо в частині оптимізації витрат, ефективного управління ПДВ та зменшення податкового навантаження шляхом використання пільг, передбачених для галузі Акультири.

РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, МЕХАНІЗМУ НАРАХУВАННЯ ТА СПЛАТИ ПОДАТКІВ

3.1. Спрощена система оподаткування: переваги та ризики переходу

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності (далі - ССО) була запроваджена в Україні Указом Президента №727/98 «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» від 03.07.1998 р. В Україні вже протягом тривалого часу триває дискусія щодо необхідності модернізації спрощеної системи оподаткування та доцільності її подальшого існування. Думки з цього приводу розділилися: одні вважають, що цю систему слід повністю скасувати, інші наполягають на її збереженні без значних змін, тоді як третя точка зору передбачає її оновлення відповідно до сучасних вимог економіки. Така розбіжність у підходах зумовила потребу в реформуванні податкового законодавства, спрямованого на адаптацію спрощеної системи до актуальних умов господарської діяльності.

Через нечіткість законодавчого регулювання спрощена система оподаткування спричиняла поділ або руйнування великих і середніх підприємств, створювала умови для зловживань з метою мінімізації податкових зобов'язань, а також дозволяла використовувати цей спецрежим у високоприбуткових видах діяльності без належного контролю. Ставки єдиного податку залишалися незмінними протягом тривалого часу, що призводило до дисбалансу між податковими надходженнями від підприємців на спрощеній системі та тими, хто працював за загальними правилами оподаткування. Це спричиняло соціальну несправедливість, оскільки основний фінансовий тягар наповнення соціальних фондів держави лягав на плечі підприємств, які не користувалися податковими пільгами. Колізії між законодавством щодо загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та нормами спрощеного оподаткування стимулювали скорочення

кількості офіційно працевлаштованих працівників у підприємств, що використовували цей податковий режим.

Вже з моменту запровадження спрощена система почала створювати умови для ухилення від сплати податків, що згодом визначило напрямок державної політики щодо її реформування. В Україні значна частина економіки, зокрема такі галузі, як освіта, інформаційні технології та телекомунікації, базується на малому та середньому бізнесі, який широко використовує цей податковий режим. Саме тому будь-які зміни у системі оподаткування викликали гострі дискусії, оскільки навіть незначне коригування правил могло зробити підприємницьку діяльність не вигідною, спричиняючи серйозні економічні наслідки та загрожуючи стабільності цілих секторів економіки.

Основною рисою ССО є спрощення способу оподаткування. Підприємства та підприємці, які працюють за спрощеною системою оподаткування, сплачують єдиний податок, що замінює низку інших фіскальних зобов'язань, зокрема податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб, податок на додану вартість та інші, встановлені п.297.1 ПКУ. Завдяки спрощеному механізму розрахунку цей податок значно знижує адміністративне навантаження на бізнес, скорочуючи витрати на бухгалтерський облік та підготовку податкової звітності.

Основною метою впровадження спрощеної системи оподаткування було стимулювання розвитку малого бізнесу та створення сприятливих умов для його діяльності. З одного боку, ця система сприяла виходу підприємців із тіньового сектору, оскільки складні податкові процедури, обтяжливий облік та можливі зловживання з боку державних органів часто змушували малий бізнес працювати неофіційно. З іншого боку, спрощена система спонукала до активного розвитку підприємництва, оскільки спрощення вимог до ведення обліку та звітності знижувало адміністративні бар'єри для нових учасників ринку, зокрема фізичних осіб-підприємців.

2. Починаючи з 2025 р. спрощена система оподаткування передбачає поділ платників на чотири групи <https://services.dtki.ua/catalogues/indexes/14-grupi-platnikiv-jedinogo-podatku-v-ukrayini> [51]:

- I група: можуть бути фізичні особи — підприємці, які не використовують працю найманих осіб, здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню. Річний дохід складає – 1 336 000,00 грн. Ставка ЄП – 10% прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого на 1 січня звітного року (2025 р. - 302,80 грн./міс.). Не можуть бути платниками єдиного податку суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність, зазначену у ст.291.5 ПКУ.

- II група: можуть бути підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства. Річний дохід складає – 6 672 000,00 грн. Можуть не використовувати працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб. Ставка ЄП - не більше 20% мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня звітного року, (2025 р. - 1600 грн./міс.). Не можуть бути платниками єдиного податку суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність, зазначену у ст.291.5 ПКУ.

- III група: фізособи — підприємці, які не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежена та юрособи суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми. Річний дохід складає – 9 336 000,00 грн. Ставка ЄП - встановлюється у відсотках до доходу: - 3% доходу з ПДВ, - 5% доходу без ПДВ. Не можуть бути платниками єдиного податку суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність, зазначену у ст.291.5 ПКУ.

- IV група: можуть бути сільськогосподарські товаровиробники
а) юридичні особи незалежно від організаційно-правової форми;

- б) фізичні особи — підприємці, які провадять діяльність виключно в межах фермерського господарства, зареєстрованого відповідно до Закону "Про фермерське господарство" за умови виконання сукупності таких вимог:
- здійснюють виключно вирощування, відгодовування сільгосппродукції, збирання, вилов, переробку такої власно-вирощеної або відгодованої продукції та її продаж;
 - провадять господарську діяльність (крім постачання) за місцем податкової адреси;
 - членами фермерського господарства такої фізичної особи є лише члени її сім'ї у визначенні частини другої ст. 3 СКУ;
 - площа сільгоспугідь та/або земель водного фонду у власності та/або користуванні членів фермерського господарства не менше 2 га, але не більше 20 га. Річний дохід - для юридичних осіб — частка с/г товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75%. Дозволена кількість працівників - для юридичних осіб — не обмежено, для фізичних осіб-підприємців — не використовують працю найманих осіб. Ставка ЄП - розмір ставок податку з 1 га с/г угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель, їх розташування. У відсотках бази він становить:
 - для ріллі, сіножатей і пасовищ (крім ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, а також сільськогосподарських угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту) розмір ставок податку з одного гектара буде встановлено на рівні **0,95**;
 - для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, — **0,57**;
 - для багаторічних насаджень (крім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях) — **0,57**;
 - для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, — **0,19**;
 - для земель водного фонду ставка залишиться на рівні **2,43**;
 - для ріллі, сіножатей і пасовищ, що перебувають у власності

сільськогосподарських товаровиробників, які спеціалізуються на виробництві (виращуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті, або надані їм у користування, у тому числі на умовах оренди — **6,33**. Не можуть бути платниками єдиного податку суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність, зазначену у ст.291.5-1 ПКУ [52].

Однією з основних переваг ССО є зниження податкового навантаження. На відміну від загальної системи оподаткування, де підприємства сплачують податок на прибуток у розмірі 18% (відповідно до ст. 136 Податкового кодексу України), спрощена система передбачає фіксовані ставки, що залежать від групи платника. Зокрема, для 1-ї та 2-ї груп ставка визначається у фіксованому розмірі від мінімальної заробітної плати, а для 3-ї групи — як відсоток від доходу (3% з ПДВ або 5% без ПДВ). Це дозволяє бізнесу більш прогнозовано розраховувати свої податкові витрати та спрощує фінансове планування. <https://ibuhgalter.net/articles/433>[53].

Окремо слід зауважити про касовий метод визначення доходів, який має важливе значення для підприємств на спрощеній системі оподаткування, оскільки в певних випадках дозволяє оптимізувати податкові зобов'язання. Це особливо актуально при післяплаті за товари, роботи чи послуги, коли дохід у податковому обліку єдинника виникає не в момент укладання угоди, а безпосередньо після отримання коштів. Такий підхід дозволяє більш ефективно розподіляти податкове навантаження та адаптувати фінансовий облік до реального грошового потоку підприємства.

3. Також варто звернути увагу на загальне спрощення податкового обліку. Відповідно до ст. 296 Податкового кодексу України, платники єдиного податку ведуть спрощену форму обліку, що дозволяє уникнути детального відображення витрат (для 1-ї та 2-ї груп). Це значно зменшує витрати на бухгалтерське супроводження та скорочує обсяг необхідної податкової звітності. [54].

Таблиця 3.1

Переваги спрощеного податкового обліку

Переваги	Пояснення
Спрощеність податкового обліку	- відсутність податкового обліку витрат - відсутність податкових коригувань - не застосовують правила трансфертного ціноутворення
Статус платника ПДВ	Підприємство самостійно обирає, чи хоче воно бути платником ПДВ, незалежно від обсягу оподатковуваних операцій
Податкове навантаження	- не платять ПДВ у разі обрання ставки 5% - не платять земельний податок з ділянок, які використовуються в госпдіяльності - не платять податок на прибуток
Спрощена звітність та облік	- простіша система бухгалтерського обліку в порівнянні з загальною системою - менша кількість обов'язкових податкових звітів та спрощені форми подання декларацій
Прозорість та передбачуваність витрат	- фіксовані ставки податку для різних груп платників дозволяють прогнозувати податкове навантаження та планувати свої витрати - відсутність необхідності вести облік витрат (для 1-ї та 2-ї груп) спрощує фінансову діяльність підприємства
Гнучкість у виборі системи оподаткування	- можна змінювати систему оподаткування залежно від фінансових показників та умов ведення бізнесу - у разі необхідності можна повернутися на загальну систему оподаткування за визначеною процедурою

У порівнянні із загальною системою, де необхідно подавати декларацію з податку на прибуток, розрахунки ПДВ, фінансову звітність тощо, платники єдиного податку подають лише квартальні декларації у спрощеному вигляді. Можливість відтермінувати реєстрацію платником ПДВ, звільнення від сплати земельного податку та використання спрощеної форми податкової декларації значно полегшують адміністрування та зменшують ризик штрафів. Для бухгалтера це означає менше часу, витраченого на підготовку звітності, меншу ймовірність помилок і менший стрес, а для підприємства — зниження витрат на облік та зменшення податкових ризиків. Хоча ця перевага може бути

неочевидною на початковому етапі, з часом вона стає відчутною у зниженні адміністративного навантаження та підвищенні ефективності роботи компанії.

Однак у цієї системи оподаткування є і недоліки (табл.3.2).

Таблиця 3.2

Недоліки спрощеного податкового обліку

Недоліки	Пояснення
Обмеження за видами діяльності	- встановлені обмеження згідно п.п. 291.5. ПКУ щодо видів діяльності, які можуть перебувати на спрощеній системі (наприклад, фінансові установи, біржі, страхові компанії). - підприємства, що працюють із великими замовниками, можуть стикатися з відмовою партнерів співпрацювати через неможливість використання податкового кредиту з ПДВ.
Ліміт доходу	- встановлені граничні суми річного доходу для кожної групи (наприклад, для 3-ї групи – 9,3 млн грн). У разі перевищення цих обмежень підприємство зобов'язане перейти на загальну систему оподаткування. - Це може бути проблемою для бізнесів, що швидко зростають або мають нестабільні фінансові показники.
Здійснення розрахунків	- відповідно до ст.291.6 ПКУ платники ЄП 1-3 груп повинні здійснювати розрахунки за відвантажені товари виключно у грошовій формі. Бартерні операції під заборороною.
Відсутність права на податковий кредит з ПДВ	- підприємства на єдиному податку (за винятком платників ПДВ) не можуть включати ПДВ до податкового кредиту, що може збільшити їхні витрати при закупівлі товарів і послуг - Це робить спрощену систему менш вигідною для компаній, що працюють у B2B-сегменті та закуповують товари у платників ПДВ
Адміністративні ризики	- часті законодавчі зміни можуть впливати на правила перебування на спрощеній системі, зокрема зміну ставок податків або введення додаткових обмежень - порушення умов перебування (наприклад, перевищення річного доходу) може призвести до примусового переходу на загальну систему
Складність повернення на загальну систему	- додаткові витрати на бухгалтерський облік та адаптацію фінансової діяльності - при поверненні доведеться враховувати необхідність сплати ПДВ, податку на прибуток та вести повний облік витрат і доходів
Відсутність пільг	- неможливість звільнення новостворених суб'єктів від оподаткування на кілька перших років діяльності - відсутність пільгових умов кредитування

У зв'язку з військовою агресією російської федерації виробничі потужності підприємства ТОВ «А» з 28.02.2022 р. залишились в окупації. І оскільки підприємство втратило можливість займатися своїм основним видом діяльності – риборозведенням, що належить до сільськогосподарської галузі, воно перестало відповідати вимогам для перебування на 4-й групі єдиного податку. Основна умова цієї групи передбачає, що не менше 75% обороту має становити реалізація сільськогосподарської продукції, що стало неможливим для підприємства.

Враховуючи наведені обставини, для підприємства пропонується прийняти рішення про зміну групи оподаткування. Перехід підприємства на іншу групу податку на спрощеній системі оподаткування буде важливим стратегічним рішенням для ТОВ «А», що передбачає дотримання визначених законодавчих норм та відповідність критеріям спрощеної системи оподаткування. Процес переходу вимагає глибокого аналізу фінансового стану підприємства, юридичних обмежень та вигід кожної системи оподаткування. Підприємство має оцінити свою відповідність вимогам іншої групи єдиного податку, зокрема рівень доходу, види діяльності та необхідність реєстрації платником ПДВ. Провівши аналіз фінансових показників, а саме рівень річного доходу, відсутність податкового боргу, оцінивши важливість і ширші можливості для підприємства працюючи з контрагентами з ПДВ, доцільно прийняти рішення перейти на 3-ю групу єдиного податку зі ставкою 3% з ПДВ, де встановлено ліміти річного доходу, які не повинні перевищувати 1167 мінімальних заробітних плат.

Першим кроком процедури переходу на іншу групу оподаткування є подання відповідної заяви до Державної податкової служби України. Згідно з чинним законодавством, підприємство має подати цю заяву не пізніше, ніж за 15 календарних днів до початку нового кварталу, у якому воно бажає змінити систему оподаткування [54]. Такий перехід на спрощену систему або зміну групи оподаткування можна здійснити один раз протягом календарного року.

Так, у 2025 році для переходу на єдиний податок або зміну групи ЄП заяву потрібно подати у такі терміни:

- з 1 січня — заяву потрібно подати до 16 грудня;
- з 1 квітня — до 16 березня;
- з 1 липня — до 15 червня;
- з 1 жовтня — до 15 вересня.

Законодавчі особливості переходу також передбачають дотримання певних вимог щодо звітності та адміністрування. 4-та група єдиного податку передбачає розрахунок податкового навантаження на основі нормативної грошової оцінки землі, що створює значне податкове навантаження для підприємств із невеликою рентабельністю, особливо в аграрному секторі.

Натомість 3-тя група оподатковується виходячи з фактичного доходу, що дозволяє підприємству краще контролювати свої фінансові потоки та оптимізувати податкове навантаження.

Ключовою відмінністю між цими системами є також механізм адміністрування. На 4-й групі підприємство здійснює сплату податку поквартально, незалежно від отриманого доходу, тоді як у 3-й групі податок розраховується виключно з фактично отриманого доходу, що може бути більш вигідним для суб'єктів, які мають сезонний або нерівномірний дохід. Крім того, система звітності на 3-й групі є менш складною, що спрощує бухгалтерський облік і зменшує адміністративне навантаження на підприємство.

Перехід підприємства на 3-ю групу єдиного податку має значний вплив на його фінансову стійкість, податкове навантаження та можливість співпраці з різними контрагентами. Прийняття такого рішення базується на ретельному аналізі як фінансових можливостей, так і змін у податковій звітності та адміністративному навантаженні.

Спрощена система оподаткування є ефективним інструментом для малого та середнього бізнесу та дозволяє знизити податкове навантаження, спростити облік і звітність та забезпечити прогнозованість витрат. Однак, вона

має низку обмежень, таких як ліміти доходу, обмеження за видами діяльності та неможливість використання податкового кредиту з ПДВ (за деякими ставками).

3.2. Новації податкового законодавства та їх вплив на механізм нарахування та сплати ПДФО, ВЗ, ЄСВ

Реформування податкового законодавства України є невід’ємною складовою економічної політики держави, спрямованої на підвищення прозорості оподаткування, зменшення тіньового сектору економіки та адаптацію податкових норм до європейських стандартів. Однією з актуальних проблем сучасного податкового регулювання в Україні є постійна необхідність удосконалення механізму нарахування та сплати податків і зборів. Держава, прагнучи забезпечити стабільність бюджетних надходжень, соціальний захист громадян та фінансову підтримку обороноздатності країни, запроваджує новації в податковому законодавстві. Однак ці зміни не завжди мають однозначний ефект, оскільки водночас з посиленням контролю та збільшенням надходжень до бюджету можуть створювати додаткове податкове навантаження на платників податків, підвищувати адміністративні витрати бізнесу та впливати на рівень тіньової економіки.

Останні зміни в законодавстві України вплинули на механізм нарахування та сплати податків, таких як податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), військовий збір (ВЗ) та єдиний соціальний внесок (ЄСВ), що є ключовими складовими бюджетних надходжень.

Як відомо, Закон України «Про внесення змін до податкового кодексу та інших законів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у період дії воєнного стану» від 10.10.2024 р. №4015-IX [55] запровадив новації в оподаткуванні військового збору. Військовий збір

встановлюється з 1 січня 2025 року по 31 грудня року, в якому буде припинено або скасовано воєнний стан.

Так, згідно ст.18 Закону в частині змін і доповнень ставки військового збору був запроваджений військовий збір для платників податку за такими ставками :

1. Для фізичних осіб -резидентів– 5 відсотків від загального місячного (річного) оподатковуваного доходу;

2. Для платників єдиного податку першої, другої та четвертої груп – 10 відсотків розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року, з розрахунку на календарний місяць (у 2025 році – 800,0 гривень);

3. Для платників єдиного податку третьої групи – 1 відсоток від доходу, визначеного згідно зі статтею 292 ПКУ.

Платники єдиного податку першої, другої та четвертої груп сплачують військовий збір шляхом здійснення авансового внеску не пізніше 20 числа (включно) поточного місяця.

Платники єдиного податку третьої групи сплачують військовий збір протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації платника єдиного податку за податковий (звітний) квартал.

Платники єдиного податку відображають суми військового збору (у тому числі щомісячні авансові внески військового збору) в складі податкової декларації платника єдиного податку.

Мають право не сплачувати або звільнені від сплати військового збору:

1. Платники єдиного податку першої та другої груп, податкова адреса яких знаходиться на територіях бойових дій або на тимчасово окупованих Російською Федерацією територіях України станом на дату початку бойових дій або тимчасової окупації;
2. Платники єдиного податку першої та другої груп, які не використовують працю найманих осіб, – вони звільняються від сплати військового збору

протягом одного календарного місяця на рік на час відпустки, а також за період хвороби, яка триває 30 і більше календарних днів.

Під час обчислення мінімального податкового зобов'язання платниками єдиного податку другої, третьої групи та фізичними особами – підприємцями – платниками єдиного податку четвертої групи до загальної суми сплачених податків включаються суми сплаченого військового збору.

Фізичні особи-підприємці, які не є платниками єдиного податку, а також особи, що здійснюють незалежну професійну діяльність, сплачують військовий збір у розмірі 1,5% від доходу, включеного до загального річного оподатковуваного доходу за 2024 рік. Починаючи з 1 січня 2025 року, ставка військового збору для цих категорій збільшиться до 5%. Для фізичних осіб, які отримують доходи, що підлягають річному декларуванню, військовий збір за 2024 рік становить 1,5%, зокрема й для іноземних доходів, за винятком операцій з майном, спадщини та подарунків.

Ще однією з новацій Закону України № 4015-IX є, що з 1 січня 2025 року змінюється періодичність подання об'єднаної звітності з єдиного соціального внеску (ЄСВ), податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) та військового збору (ВЗ). Відтепер роботодавці зобов'язані подавати відповідний податковий розрахунок щомісяця протягом 20 календарних днів після закінчення звітного місяця. Таким чином, перший щомісячний звіт за січень 2025 року необхідно подати до 20 лютого 2025 року. pfu.gov.ua [56].

Крім того, з 1 січня 2025 року фізичні особи-підприємці (ФОП) першої, другої та четвертої груп, які раніше були звільнені від сплати ЄСВ за себе, зобов'язані сплачувати ЄСВ у розмірі не менше 22% від мінімальної заробітної плати. Станом на 2025 рік мінімальна заробітна плата встановлена на рівні 8000 грн, відповідно, мінімальний щомісячний внесок становитиме 1760 грн. Сплата ЄСВ здійснюється раз на квартал протягом 20 календарних днів після закінчення кварталу.

Варто зазначити, що від обов'язку сплати ЄСВ звільнені особи, які отримують пенсію за віком або мають інвалідність, а також ФОП, які є

найманими працівниками та за яких роботодавець сплачує ЄСВ у розмірі не менше мінімального страхового внеску.

У зв'язку з цими новаціями постає проблема збалансування між необхідністю збільшення податкових надходжень і створенням сприятливих умов для ведення підприємницької діяльності. Підвищення ставок військового збору та зміни у правилах адміністрування ЄСВ можуть призводити до зростання податкового тиску на фізичних осіб-підприємців і роботодавців, що в окремих випадках може стимулювати ухилення від сплати податків. Особливо гостро це питання постає для малого та середнього бізнесу, який часто використовує спрощені форми оподаткування та прагне мінімізувати податкові витрати. Водночас недостатній рівень контролю за виплатами заробітних плат у конвертах та зловживання податковими пільгами знижують ефективність податкової системи та формують дисбаланс у розподілі податкового навантаження між різними категоріями платників.

Таким чином, сучасні новації податкового законодавства мають значний вплив на механізм нарахування та сплати ПДФО, військового збору та ЄСВ, проте разом із позитивними аспектами вони породжують нові виклики як для держави, так і для платників податків. Вивчення цієї проблематики дозволяє оцінити ефективність проведених реформ, виявити ключові проблеми, що виникають у процесі їх реалізації, та розробити рекомендації щодо подальшого вдосконалення податкової системи України.

Вирішення проблем, що виникають у зв'язку з новаціями податкового законодавства, потребує комплексного підходу, спрямованого на гармонізацію податкових змін із можливостями платників податків та економічною реальністю країни, а саме:

1. Поступове впровадження змін із врахуванням фінансового стану суб'єктів господарювання з можливістю адаптаційного періоду для малого та середнього бізнесу, щоб зменшити ризики зростання тіньової економіки та уникнути масового закриття підприємств через збільшення фіскального тиску;

2. Податкові стимули для підприємств, які працюють офіційно та дотримуються вимог законодавства: пільгове оподаткування для малого бізнесу, запровадження гнучких схем розрахунку податків залежно від рівня доходу, а також спрощення звітності для певних категорій платників [57];

3. Застосування диференційованого підходу до оподаткування, який враховував би рівень доходу та категорію платника податку для зниження негативного впливу підвищених ставок військового збору за повернення обов'язкового ЄСВ на малий бізнес;

4. Вдосконалення контролю за дотриманням податкового законодавства, особливо щодо виплати заробітних плат у тіньовому секторі, посилення відповідальності за ухилення від сплати податків, впровадження ефективних механізмів перевірки доходів та обміну інформацією між державними органами дозволять мінімізувати податкові зловживання та забезпечити рівні умови для всіх платників [58]. Але водночас, необхідно враховувати, що надмірний тиск на бізнес може мати зворотний ефект, тому контрольні заходи мають бути збалансованими та супроводжуватися інформаційною підтримкою платників.

5. Підвищення ефективності податкового адміністрування та посилення контролю за фінансовими потоками, оновлення програмного забезпечення, зокрема податкового кабінету платника, необхідність проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед населення та бізнесу щодо переваг легальної економічної діяльності [59].

Таким чином, вдосконалення механізму нарахування та сплати податків потребує комплексного підходу, що включає як податкові стимули для платників, так і заходи контролю за дотриманням податкових зобов'язань. Рациональне поєднання фіскальної політики з механізмами підтримки бізнесу дозволить зберегти стабільність податкової системи, підвищити рівень бюджетних надходжень та забезпечити збалансований розвиток економіки України.

3.3. Розвиток організаційних аспектів комп'ютеризації облікових процедур, механізму нарахування та сплати податків в контексті забезпечення реалізації принципів сталого розвитку

Розвиток організаційних аспектів комп'ютеризації облікових процедур, механізму нарахування та сплати податків є важливим напрямом удосконалення податкового адміністрування та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку суспільства, який спрямований на подолання бідності, голоду, забезпечення якісної освіти, гендерної рівності, економічного зростання, боротьбу зі зміною клімату та інші важливі аспекти розвитку суспільства [60].

Основна ідея сталого розвитку полягає у забезпеченні гармонійного поєднання економічного зростання, соціального добробуту та охорони довкілля, щоб майбутні покоління могли користуватися тими ж ресурсами, що й сучасне суспільство, та покращення інвестиційного клімату.

Для забезпечення ефективного функціонування підприємство здійснює контроль та проводить аналіз економічної діяльності. Основними джерелами інформації, які використовуються для цього, є бухгалтерський облік та податковий облік, на основі яких формується податкова звітність та дозволяє оцінити фінансовий стан підприємства, його розвиток та виконання податкових зобов'язань, тим самим забезпечуючи як внутрішній, так і зовнішній контроль.

Оскільки податкова звітність складається на підставі відомостей із бухгалтерського обліку та податкового обліку, це може призводити до дублювання інформації, що ускладнює її використання. Крім того, можливі розбіжності у показниках, що створює труднощі в аналізі фінансового стану підприємства. Відсутність систематизації та автоматизації даних ще більше ускладнює процес обліку та контролю, що може негативно впливати на ефективність фінансового управління.

Як зазначав Святаш С. В., що «...постійне розширення обсягу податкової інформації, розширення запитів різного напрямку щодо податкової інформації відповідно до потреб внутрішніх та зовнішніх користувачів, податкова звітність та окремі розрахунки набувають дедалі більшого ускладнення» [61].

Податковий облік на підприємстві спрямований на забезпечення своєчасного, повного та достовірного обліку господарських операцій платника податків упродовж звітного періоду для правильного розрахунку податкових зобов'язань. Він також виконує функцію інформування про стан податкових нарахувань, а також контролює повноту та своєчасність сплати податків і зборів до бюджету.

Основне призначення податкового обліку полягає в накопиченні, реєстрації, систематизації, обробці та аналізі інформації, необхідної як для платника податків, так і для державних контролюючих органів. Він забезпечує складання податкової звітності відповідно до вимог податкового законодавства, а також використовується для внутрішніх розрахунків підприємства, зокрема для оптимізації податкових витрат і планування податкових зобов'язань. Так, автоматизація податкового адміністрування дозволяє підвищити точність облікових даних, зменшення ризиків помилок, спрощення процесу подання звітності та скороченню адміністративного навантаження як на підприємства, так і на контролюючі органи.

У сучасних умовах автоматизація податкового адміністрування:

1. Сприяє підвищенню ефективності державного управління, зменшенню бюрократичного навантаження, зниженню рівня податкових зловживань та сприяє прозорості фінансової системи;

2. Створює умови для більш ефективного контролю над надходженнями до бюджету та одночасно спрощує процедури для платників податків, зменшуючи адміністративні витрати підприємств;

3. Оптимізує використання ресурсів, зменшує паперовий документообіг та сприяє екологічній безпеці;

4. Дозволяє державним органам швидше та ефективніше реагувати на зміни в економічному середовищі, мінімізуючи ризики ухилення від оподаткування, підвищує точність прогнозування податкових надходжень, сприяючи формуванню стабільного бюджету.

Одним із самих доступних інструментів податкового адміністрування є електронний кабінет платника податків, порядок функціонування якого затверджений наказом Міністерства фінансів України від 14.07.2019 р. № 637 [62].

Електронний кабінет платника податків — це інформаційно-телекомунікаційна система, створена для забезпечення реалізації платниками податків та державними органами своїх прав та обов'язків, визначених Податковим кодексом України, в електронному форматі. Він складається з двох частин: відкритої (загальнодоступної) та приватної (особистого кабінету).

У відкритій частині користувачі без ідентифікації можуть отримати доступ до публічних реєстрів, таких як дані про взяття на облік платників, реєстр страхувальників, реєстр платників ПДВ та єдиного податку, інформація про реєстратори розрахункових операцій та книги обліку розрахункових операцій. Також доступні податковий календар, перегляд та друк бланків податкової звітності, можливість заповнення декларації про майновий стан і доходи для громадян, а також контакти та адреси центрів обслуговування платників.

Приватна частина доступна після електронної ідентифікації з використанням кваліфікованого електронного підпису. Вона надає можливість формувати та надсилати податкову звітність, запити на отримання інформації, заяви для реєстрації платниками окремих податків, а також отримувати відомості про суми отриманих доходів і утриманих податків, стан поданої звітності та розрахунків з бюджетом.

Електронний кабінет забезпечує безконтактну взаємодію між платниками податків та Державною податковою службою України, підвищує

ефективність та зручність виконання податкових обов'язків та зменшує корупційні ризики. Крім того, в електронному кабінеті платників податків можна здійснювати моніторинг податкових операцій у режимі реального часу, що дозволяє оперативно виявляти своєчасність подання звітів та сплату податків та зборів.

Розвиток цифрових технологій у сфері оподаткування також має важливий соціальний вимір, оскільки сприяє справедливому розподілу податкового навантаження та підвищенню рівня соціальної відповідальності бізнесу. Використання електронних реєстрів, автоматизованих систем обліку та цифрових платформ сприяє зменшенню податкової тіньової економіки, що в свою чергу забезпечує додаткові надходження до бюджету та створює умови для соціального розвитку суспільства.

В умовах воєнних дій та впливу як внутрішніх, так і зовнішніх факторів зросло розуміння значущості цифрової економіки як ключового механізму глобалізації. Це визначило основні напрями розвитку, серед яких важливу роль відіграють інвестиційно-інноваційне співробітництво та впровадження цифрових технологій у різні сфери суспільного життя як на макрорівні, так і на рівні окремих підприємств і громадян [63].

До початку повномасштабного вторгнення в Україні найпоширенішою програмою для ведення та автоматизації бухгалтерського обліку була «1С». Вона використовувалася більшістю українських бухгалтерів та компаній ще з 1990-х років. Однак навесні 2019 року Рада національної безпеки і оборони запровадила санкції проти продукції сотень російських розробників, включаючи «1С», заборонивши її продаж на території України та використання державними підприємствами. Водночас ці обмеження не поширювалися на бізнес, на сьогоднішній день українські компанії продовжують використовувати цей продукт.

У 2022 році РНБО розширила санкції, включивши до них програми-аналоги, створені на базі «1С», а також сервіси російського походження. Під обмеження потрапили «UA-Бюджет» і KBS — рішення для комплексної

автоматизації бухгалтерського та кадрового обліку для бюджетних установ від ТОВ «Комплексні бюджетні системи», а також «Парус-Бухгалтерія», що використовувалася підприємствами малого та середнього бізнесу для автоматизації бухгалтерського та податкового обліку. Однією з популярних CRM-систем в Україні була «Бітрікс24», яка містила модуль «Бухгалтер24» для ведення бухгалтерського обліку. Проте ця програма також опинилася під санкціями терміном на 10 років. Улітку 2023 року вона стала повністю недоступною для користувачів в Україні, зокрема як хмарний сервіс та у вигляді коробкової версії.

Станом на сьогодні частина програмного забезпечення більше не функціонує на території України, а використання інших продуктів, які поки що не перебувають під санкціями, створює потенційні ризики для компаній. Це може призвести до витоку даних або репутаційних загроз. У зв'язку з цим українському бізнесу доводиться знаходити альтернативні рішення для «1С» та інших бухгалтерських програм, щоб забезпечити стабільність і безпеку фінансового та податкового обліку.

В Україні підприємства, установи та організації використовують різноманітні програми для ведення бухгалтерського обліку. Найбільш популярні програми, що користуються попитом представлено в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4.

Запропоновані вітчизняні програми для ведення бухгалтерського обліку та розрахунків з бюджетом

№	Найменування	Основні характеристики
1.	MASTER: Бухгалтерія	Це українська платформа, яка пропонує конфігурації для різних галузей. Вона має модульну структуру та забезпечує автоматизацію документообігу. https://masterbuh.com/? [64].
2.	M.E.Doc	Український сервіс для надсилання звітності до органів контролю та обміну первинними документами між контрагентами. Програма дозволяє створювати або завантажувати звіти з

		облікової системи, підписувати їх кваліфікованим електронним підписом (КЕП), надсилати до органів контролю та отримувати квитанції про доставлення. https://finacademy.net/ua/materials/article/perehodimo-na-ukrayinske? [65].
3.	Dilovod	Онлайн-сервіс для ведення управлінського та бухгалтерського обліку, а також складання звітності. Підтримує облік грошових коштів, замовлень, товарів, продажів, закупівель, доходів і витрат, виробництва, заробітної плати та кадрів. https://www.oneservice-consulting.com/top-10-program-bukhgalterskogo-obliku-na-zaminu-1s-chi-bas? [66].
4.	iFin	Онлайн-бухгалтерія та сервіс подання звітності, який дозволяє вести облік доходів і витрат, заробітної плати, формувати документи та звіти. Дані зберігаються на платформі Windows Azure за межами України. https://www.livebusiness.com.ua/ua/tools/accounting/? [67].
5.	Дебет Плюс	Програма, призначена для малого та середнього бізнесу, яка забезпечує облік, звітність та можливість ведення кількох підприємств одночасно. Вона має простий інтерфейс та широкий функціонал. https://www.mogol-alfa.com.ua/ua/buhgalterskinovini/top-10-program-dlya-sproshennya-buhgalterskogo-obliku/? [68].
6.	SMARTFIN.UA	Програма для бухгалтерів та підприємців, яка надає всі необхідні інструменти для ведення бухгалтерського обліку, включаючи нарахування та виплату заробітної плати, розрахунок лікарняних, відпускних, компенсацій, формування кадрових документів, облік робочого часу та автоматичне формування графіків роботи. https://www.livebusiness.com.ua/ua/tools/accounting/? [67].

7.	BOOKKEEPER	Сучасна онлайн-бухгалтерія, що дозволяє вести облік діяльності, складати та подавати звітність підприємств і фізичних осіб-підприємців усіх систем оподаткування та неприбуткових організацій з будь-якого пристрою. https://bookkeeper.biz.ua/? [69].
8.	BAS Бухгалтерія	Рішення, яке дозволяє повністю автоматизувати бухгалтерський та податковий облік, включаючи підготовку обов'язкової звітності, в організаціях, що здійснюють будь-які види комерційної діяльності. https://expresssoft.com.ua/uk/programi-dlya-buhgalterskogo-obliku/ [70].

Ці програми розроблені з урахуванням специфіки українського законодавства та потреб бізнесу, що робить їх ефективними інструментами для ведення бухгалтерського обліку в Україні.

Перехід на українські бухгалтерські програми є не лише вимушеним кроком, а й можливістю підтримати національну економіку та отримати доступ до сучасного, безпечного програмного забезпечення. Використання українських сервісів гарантує збереження даних платників податків, оскільки вони розміщені на вітчизняних серверах, а також відповідають вимогам українського законодавства та податкової системи. Завдяки цьому бухгалтери можуть працювати з актуальними шаблонами документів та звітів, що значно спрощує їхню роботу.

Повна заміна програмного забезпечення потребує часу, значних ресурсів та ретельного планування, щоб уникнути потенційних проблем у майбутньому. Важливо правильно обрати нову платформу, враховуючи потреби компанії та її співробітників. Перед впровадженням варто дослідити функціонал різних програм, протестувати їх у демо-режимі та оцінити можливість доопрацювань з боку розробників. Не менш важливим є розуміння того, чи потрібно залучати додаткових фахівців, таких як ІТ-спеціалісти або

системні адміністратори, для налаштування та підтримки програмного забезпечення.

Для успішної адаптації компанії необхідно організувати навчання співробітників, що дозволить їм швидше опанувати нові програми та працювати з ними ефективно. Деякі розробники пропонують консультації та персональних менеджерів, які допомагають у процесі навчання. Перехід на українські бухгалтерські програми – це поетапний процес, що включає перенесення бази даних, інтеграцію всіх бізнес-процесів та навчання персоналу. Залежно від складності та масштабу підприємства, цей процес може тривати від кількох місяців до року.

Однак цей шлях відкриває нові перспективи для компаній, які прагнуть забезпечити свою інформаційну безпеку, зміцнити репутацію та відповідати міжнародним стандартам ведення бізнесу. Українські розробники активно працюють над адаптацією своїх рішень до потреб сучасного ринку та міжнародних бізнес-практик. Водночас фахівцям варто навчатися до змін самостійно, розширюючи свої знання у сфері фінансового менеджменту, аудиту та бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів, щоб залишатися конкурентоспроможними та впевнено працювати у сучасному динамічному бізнес-середовищі.

Заслуговують на увагу пропозиції, висловлені Матвейчук Л. О. стосовно розвитку інформаційної інфраструктури Державної податкової служби: «...по-перше, побудова зовнішньої співпраці Державної податкової служби України в електронному форматі з питань оподаткування з іншими державними органами; по-друге, вдосконалення інформаційної взаємодії з платниками податків у режимі онлайн шляхом розширення спектра електронних послуг у Кабінеті платника податків; по-третє, впровадження електронного аудиту суб'єктів підприємницької діяльності шляхом використання внутрішньовідомчих інформаційних ресурсів, а також зовнішніх: державних органів і платників податків» [71]. Наведене підвищить ефективність функціонування Державної податкової служби; ефективність

обміну обліково-звітною інформацією; дієвість податкового контролю та, як наслідок, рівень довіри до податкової системи.

Таким чином, система адміністрування податків в Україні стикається з низкою викликів, які потребують комплексного вирішення. Оптимізація цього процесу має базуватися на впровадженні сучасних цифрових технологій, автоматизації та інтеграції електронних систем у сферу взаємодії держави з громадянами та бізнесом. Вважаю важливим орієнтуватися на міжнародний досвід розвинених країн, адаптуючи найкращі практики до українських реалій[72].

Подальший розвиток цифрових інструментів адміністрування податків дозволить підвищити рівень прозорості фінансових операцій, мінімізувати корупційні ризики та спростити процес сплати податків для платників. Це сприятиме зростанню довіри між державою та громадянами, стимулюватиме добровільне виконання податкових зобов'язань і покращить інвестиційний клімат країни. Такі зміни також допоможуть створити рівні умови для всіх учасників економічної діяльності, що зміцнить партнерські відносини між державою, платниками податків та інвесторами.

Ще одним важливим напрямом є створення та вдосконалення системи управління податковими ризиками. Використання технологій штучного інтелекту та машинного навчання дасть змогу автоматично аналізувати великі обсяги податкових даних, виявляти ризики ухилення від оподаткування та прогнозувати можливі порушення. Це дозволить податковим органам діяти превентивно, своєчасно виявляючи та усуваючи можливі податкові ризики, що сприятиме зменшенню рівня тіньової економіки та підвищенню ефективності державного контролю.

Крім технічних аспектів, важливою складовою процесу реформування є підвищення рівня цифрової грамотності платників податків та їх адаптація до нових умов електронного адміністрування. Необхідно проводити навчальні заходи, інформаційні кампанії та консультації щодо впровадження

електронного документообігу, використання сучасних бухгалтерських програм та ефективного ведення податкового обліку в цифровому середовищі.

Отже, вирішення проблем, пов'язаних із розвитком організаційних аспектів комп'ютеризації облікових процедур, можливе шляхом впровадження сучасних цифрових технологій, автоматизації податкового адміністрування, інтеграції державних електронних сервісів із бухгалтерськими системами підприємств, створення ефективних механізмів управління податковими ризиками та підвищення рівня цифрової грамотності платників податків. Застосування цих заходів сприятиме підвищенню ефективності податкової системи, мінімізації корупційних ризиків, покращенню інвестиційного клімату та забезпеченню сталого розвитку економіки України.

Висновки розділу 3

Проведене дослідження удосконалення обліку, механізму нарахування та сплати податків здійснювалося у контексті реформування спрощеної системи оподаткування, впровадження новацій податкового законодавства та цифровізації облікових процесів.

Аналіз функціонування спрощеної системи оподаткування показав її значну роль у підтримці малого та середнього бізнесу. Встановлено, що спрощена система оподаткування дозволяє замінити сплату окремих податків та зборів на сплату єдиного податку зі спрощеним веденням обліку та звітності. Підприємство може самостійно обрати собі таку систему оподаткування, перевібивши відповідність критеріям перебування на ССО, та зареєструватись платником єдиного податку.

Але водночас система має певні недоліки, такі як обмеження за видами діяльності, встановлені ліміти доходу та відсутність права на податковий кредит з ПДВ, що збільшує витрати підприємства при закупівлі товарів та

послуг. Проведене дослідження підтвердило необхідність подальшого реформування спрощеної системи оподаткування, що сприятиме збалансованому розвитку економіки та рівноправним умовам ведення бізнесу. Щоб знайти компроміс між підприємцями та державою, потрібно дослухатись суспільної думки і реагувати на їх відгуки. Це дасть можливість вести бізнес чесно і без зайвих проблем отримувати податкові надходження до бюджетів міст та держави.

Дослідження змін у податковому законодавстві засвідчило їхню спрямованість на збільшення податкових надходжень, підвищення прозорості та зменшення тіньового сектору економіки. Зокрема, зміни у механізмі нарахування та сплати ПДФО, військового збору та ЄСВ потребують адаптації як з боку платників податків, так і з боку державних органів, оскільки посилення фіскального навантаження може викликати ризики зростання тіньової економіки.

Одним із найсуттєвіших останніх нововведень стало підвищення ставок військового збору, що суттєво вплинуло на фінансовий стан платників, зокрема малого бізнесу та фізичних осіб-підприємців. Також запровадження обов'язкової сплати ЄСВ для ФОП, які раніше були звільнені від цього зобов'язання, теж викликало певний рівень напруження в підприємницькому середовищі, оскільки збільшило фінансове навантаження на суб'єктів господарювання. Водночас, введення щомісячної подачі об'єднаної звітності з ЄСВ, ПДФО та ВЗ сприяє більш ефективному адмініструванню податків, хоча й створює додаткове адміністративне навантаження на роботодавців. Тож поступовий перехід до новацій в оподаткуванні та запровадження податкових пільг створює сприятливе середовище для ведення підприємницької діяльності.

Окремо розглянуто питання розвитку організаційних аспектів комп'ютеризації податкового обліку. Доведено, що цифровізація податкового адміністрування сприяє підвищенню ефективності державного управління, зменшенню бюрократичного навантаження та підвищенню рівня прозорості

фінансової системи. Автоматизація податкового обліку дозволяє оптимізувати використання ресурсів, зменшити обсяг паперових документів та сприяє екологічній безпеці.

Особливу увагу приділено електронному кабінету платника податків, який забезпечує дистанційну взаємодію між бізнесом та податковими органами, його доступність скорочує адміністративне навантаження та сприяє зменшенню корупційних ризиків. Запровадження електронного документообігу, аналітичних інструментів та інтегрованих баз даних підвищує рівень контролю за податковими надходженнями та ефективність податкового адміністрування.

Таким чином, можна відзначити, що забезпечення ефективного контролю та обліку податкових надходжень є одним із ключових факторів фінансової стабільності держави. Удосконалення податкового адміністрування в Україні має ґрунтуватися на поєднанні таких ключових факторів, як модернізація податкового законодавства, цифровізація облікових процесів та подальша інтеграція електронних сервісів у податкову систему.

Впровадження інтелектуальної системи моніторингу податкових ризиків дозволить своєчасно виявляти порушення податкового законодавства, мінімізувати ухилення від оподаткування та підвищити ефективність заходів із боротьби з податковими правопорушеннями. Це також допоможе зменшити кількість помилок і скоротити час, необхідний для аналізу та обробки податкової інформації. Проте реалізація цього процесу вимагає значних ресурсів і комплексного підходу. Зокрема, необхідно забезпечити відповідне технічне, програмне та організаційне підґрунтя, підготувати компетентних фахівців, а також гарантувати високий рівень захисту конфіденційних податкових даних. Ці дії сприятимуть створенню сприятливого інвестиційного клімату, підвищенню рівня соціальної відповідальності бізнесу та сталому економічному розвитку країни.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У ході проведеного аналізу було комплексно досліджено механізми податкового адміністрування, спрощеної системи оподаткування та цифровізації облікових процесів у контексті вдосконалення податкової системи України.

Аналіз підтвердив, що ефективне функціонування податкової системи є важливим фактором забезпечення фінансової стабільності держави, розвитку підприємництва та інтеграції до європейського податкового простору. Розглянуто теоретико-методологічні аспекти податкового обліку та адміністрування, що дало змогу систематизувати основні принципи формування податкової політики та її впливу на діяльність суб'єктів господарювання.

У ході проведеного дослідження були зроблені наступні висновки:

1. Форма ведення бізнесу як Товариство з обмеженою відповідальністю є зручною та вигідною для малого та середнього бізнесу. Це підтверджено низкою переваг, а саме:

1.1. обмежена відповідальність учасників ТОВ, які ризикують лише своїми внесками в статутний капітал і не несуть особистої відповідальності за зобов'язаннями компанії;

1.2. проста процедура реєстрації, що дозволяє швидко започаткувати власну справу без надмірних бюрократичних перешкод;

1.3. невисокий рівень регулювання з боку державних органів у порівнянні з іншими юридичними формами;

1.4. надає більшу гнучкість та зручність у веденні підприємницької діяльності, що робить ТОВ вигідним вибором як для новачків у бізнесі, так і тим, хто прагне до зменшення ризиків і зосередженості розвитку власного бізнесу;

1.5. гнучка структура власності та простота продажу часток ТОВ дозволяє бути популярним вибором як для малого та середнього бізнесу, так і для інвесторів;

1.6. низьке податкове навантаження, простота адміністрування та гнучкість в роботі з фізичними особами дозволяє підприємствам зосередитися на розвитку бізнесу, а не на сплаті значних податків. Але є й зворотній бік застосування ССО, це ряд обмежень, які впливають на її використання: граничний ліміт доходу, не всі види діяльності дозволені на спрощеній системі, вимога використання РРО для деяких операцій;

2. Відсутність врахування витрат при розрахунку податкових зобов'язань, що може бути не вигідним для підприємств на єдиному податку із невеликими витратами, наприклад, у торговельних секторах, адже податок розраховується виключно з доходу. Проте відсутність податку на прибуток та можливість працювати без ПДВ для деяких видів діяльності роблять спрощену систему оподаткування привабливою для малого та середнього бізнесу.

3. Було визначено, що ефективне функціонування підприємства залежить від належного ведення бухгалтерського обліку та правильного механізму нарахування податкових зобов'язань з подальшою вчасною їх сплатою. Законодавчі зміни, що регулюють діяльність ТОВ, суттєво впливають на їхню роботу, сприяють спрощенню реєстраційних процедур, покращенню умов ведення бізнесу та забезпеченню захисту прав власників. У роботі розглянуто ключові елементи податкової системи України, такі як податок на додану вартість, єдиний податок, податок на доходи фізичних осіб, військовий збір та єдиний соціальний внесок.

Особливу увагу було приділено аналізу спрощеної системи оподаткування, що використовується малим і середнім бізнесом, її перевагам та ризикам, механізму нарахування ключових податків, їх облік та сплата. Визначено, що податкові пільги можуть як стимулювати розвиток підприємництва, так і створювати потенційні загрози для бюджетних надходжень через можливості оптимізації оподаткування.

Особливу увагу приділено новаціям податкового законодавства та їх впливу на підприємницьку діяльність. Аналіз змін у сфері оподаткування показав, що запровадження нових ставок військового збору, оновлення механізму адміністрування єдиного соціального внеску та зміна періодичності податкової звітності мають неоднозначні наслідки для бізнесу. З одного боку, це сприяє збільшенню бюджетних надходжень та посиленню контролю за сплатою податків, а з іншого – може створювати додатковий тиск на малий та середній бізнес, що підвищує ризики зростання тіньової економіки.

Результати дослідження підтвердили, що реформування податкової системи потребує комплексного підходу, який поєднує автоматизацію процесів адміністрування податків, впровадження цифрових технологій у сферу обліку та звітності, удосконалення податкового контролю та гармонізацію податкової політики з реальними можливостями підприємств. Створення ефективної системи електронного адміністрування податків, удосконалення механізму оподаткування малого бізнесу та зниження рівня податкових зловживань є важливими завданнями для стабільного функціонування економіки України.

Таким чином, проведене дослідження підтверджує необхідність подальшого розвитку податкової політики в напрямку її цифровізації, підвищення прозорості та створення сприятливих умов для ведення підприємницької діяльності, що сприятиме економічному зростанню країни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 року № 1576-XII [1].
2. Корпоративні договори в Україні: потрібна революція чи еволюція? Юридична газета online, опубліковано в №42 <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/korporativni-dogovori-v-ukrayini-potribna-revoluyuciya-chi-evolyuciya.html> [2].
3. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 6 лютого 2020 року № 2275-VIII [3].
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 березня 2021 року №367 "Деякі питання дерегуляції господарської діяльності" [4].
5. Товариства з обмеженою відповідальністю: основи діяльності. Реферат. Вища освіта в Україні. https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/22166/ [5].
6. Цивільний кодекс України, ч.3 ст.80 [6].
7. Цивільний кодекс України, ч.2 ст.83 [7].
8. Цивільний кодекс України, ст.84 [8].
9. Цивільного кодексу України ст. 85, 86 [9].
10. Непідприємницькі юридичні особи в Цивільному кодексі України, Ігор Коліушко, Професійне самоврядування, <https://pravo.org.ua/nepidpryyemnytski-yurydychni-osoby-v-tsyvilnomu-kodeksi-ukrayiny/>. [10].
11. Закон України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю" від 6 лютого 2020 року № 2275-VIII, ч.2 ст. [11].
12. Закон України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю", ст.13 [12].
13. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» [13].
14. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», ч. 1 ст. 1 [14].

15. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», ч. 2-3 ст. 1 [15].
16. Закон України «Про господарські товариства», ч. 2 ст. 50 [16].
17. Закон України «Про господарські товариства», ч.2 ст. 50 [17].
18. Закон України «Про господарські товариства», ст. 7 [18].
19. Закон України «Про господарські товариства», ст. 51-1 [19].
20. Податковий кодекс України, ст.291.5 [20].
21. Податковий кодекс України, ст.181 [21].
22. Податковий кодекс України, п.186.3 [22].
- 23.Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», ст.8, 9 [23].
- 24.Кодекс Законів про працю, ст.24 [24].
- 25.Податковий кодекс України, пп. 291.5.1 [25].
26. Єдиний податок 3-тя група – від сплати податків до подання звітності Системи для бізнесу. <https://sys2biz.com.ua/news/yedynyj-podatok-3-tya-grupa-vid-splaty-podatktiv-do-podannya-zvitnosti/>) [26].
- 27.Андрющенко А.І., Вовк Н.І., Кондратюк В.М., Підручник "Осетрівництво" [27].
- 28.Коваленко Г.П., Артеменко М.А., Дегтярьов С.Г. «Акультура: сучасні виклики та перспективи» [28].
- 29.Постанова Кабінету Міністрів України 14.06.2002 р. №833 «Про затвердження Порядку відбору зразків продукції тваринного, рослинного і біотехнологічного походження для проведення досліджень» [29].
- 30.Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» <https://ips.ligazakon.net/document/TM005448> [30].
- 31.Податковий кодекс України, розділи 295.9.1 і 298.8.1 [31].

32. Наказ Міністерства фінансів України № 21 від 28.01.2016 року *«Про затвердження форми податкової декларації з податку на додану вартість та порядку її заповнення»* [32].
33. Наказ Міністерства фінансів України № 560 від 16.06.2015 року *«Про затвердження форми Податкової декларації з плати за землю (земельний податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності)»* [33].
34. Наказ Міністерства фінансів України № 4 від 13.01.2015 року *«Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску і Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску»* [34].
35. Податковий кодекс України ст. 292¹.1 [35].
36. Податковий кодекс України ст. 292¹.2 [36].
37. Податковий кодекс України ст. 293.9 [37].
38. Податковий кодекс України, розділ V "Податок на додану вартість" [38].
39. Кравченко Т. О., *Особливості обліку та адміністрування ПДВ в Україні*. - Журнал "Фінанси України", 2023. [39].
40. Грабова Н. М., Куликовська Л. П. *Податковий облік і звітність*. – Київ: Центр учбової літератури, 2022 [40].
41. Державна податкова служба України. Електронний ресурс <https://tax.gov.ua> [41].
42. Закон України «Про оренду землі» від 6 жовтня 1998 року № 161-XIV [42].
43. Закон України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" №2464-VI від 8 липня 2010 р., ст.8 [43].
44. Закон України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" №2464-VI від 8 липня 2010 року, ст.7 [44].

45. Податковий кодекс України, ст. 167 [45].
46. Податковий кодекс України, ст. 168 [46].
47. Податковий кодекс України, підпункт 1.2 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX [47].
48. Постанова Кабінету Міністрів України №1170 від 26 вересня 2001 року "Про затвердження Порядку подання звітів про нарахування єдиного внеску" [48].
49. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у період дії воєнного стану» від 10 жовтня 2024 року N 4015-IX [49].
50. Замасло О. Т., Зарівна А. В. Система електронного адміністрування податків в Україні в умовах глобальної цифровізації, Бізнесінформ №4 2024 https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-4_0-pages-244_252.pdf [50].
51. Групи платників єдиного податку в Україні. Електронний ресурс Дебет-Кредит <https://services.dtkt.ua/catalogues/indexes/14-grupi-platnikiv-jedinogo-podatku-v-ukrayini> [51].
52. Податковий кодекс України ст.291.5 [52].
53. Системи оподаткування: переваги і недоліки. Електронний ресурс Бухгалтерський інтернет-портал <https://ibuhgalter.net/articles/433> [53].
54. Спрощена система оподаткування в Україні: Переваги та недоліки, Юридичний науковий електронний журнал, № 3/2022 http://lsei.org.ua/3_2022/60.pdf [54].
55. Закон України № 4015-IX від 10 жовтня 2024 року "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у період дії воєнного стану" [55].
56. Об'єднаний звіт з ЄСВ та ПДФО в 2025 р., Електронний ресурс Головного управління Пенсійного фонду України в Луганській області pfu.gov.ua [56].

57. Наказ Міністерства фінансів України від 24 січня 2025 року № 39 "Про внесення змін до наказу Міністерства фінансів України від 13 січня 2015 року № 4" [57].
58. Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки «Тіньовий сегмент податкового простору та шляхи його легалізації» І. Г. Мінін [58].
59. Валерія Новак. Дотримання законодавства платниками податків та економічне відновлення України, Український парламентський інститут, 2023 - https://www.kcl.ac.uk/kri/assets/taxpayer-compliance-and-ukraines-recovery-ukrainian-2023.06.01.pdf?utm_source=chatgpt.com [59].
60. Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30 вересня 2021 року № 722/2021 [60].
61. Святаш С.В., «Автоматизація податкового рахівництва у контексті створення податкової інформаційної бази для аналізу та контролю», Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління, [61].
62. Наказ Міністерства фінансів України від 14.07.2019 р. № 637 «Про затвердження Порядку функціонування Електронного кабінету» [62].
63. Андрій Цюцяк; Ігор Цюцяк; Владислав Цюцяк, «Цифровізація податкової системи: Сучасний стан, проблеми та перспективи» Університет Короля Данила, Івано-Франківськ, Україна [63].
64. Український софт для обліку. MASTER – платформа для управління обліком/ Електронний ресурс: <https://masterbuh.com/?> [64].
65. Переходимо на українське: 7 програм бухгалтерського обліку на заміну російському ПЗ. Aktiv Financial Academy. Електронний ресурс: <https://finacademy.net/ua/materials/article/perehodimo-na-ukrayinske?> [65].
66. Топ-10 українських програм бухгалтерського обліку на заміну 1С та BAS. ONE Consulting Service. Електронний ресурс: <https://www.oneservice-consulting.com/top-10-program-bukhgalterskogo-obliku-na-zaminu-1s-chi-bas?> [66].

67. ТОП-10: Бухгалтерські програми для України. Live Business. Електронний ресурс: <https://www.livebusiness.com.ua/ua/tools/accounting/?> [67].
68. Топ-10 програм для спрощення бухгалтерського обліку. Могол Альфа - юридична компанія. Електронний ресурс: <https://www.mogol-alfa.com.ua/ua/buhgalterski-novini/top-10-program-dlya-sproshennya-buhgalterskogo-obliku/?> [68].
69. Bookkeeper. Бухгалтерія онлайн. Електронний ресурс: <https://bookkeeper.biz.ua/?> [69].
70. Програми для бухгалтерського обліку – готові рішення. ExpressSoft. Електронний ресурс: <https://expresssoft.com.ua/uk/programi-dlya-buhgalterskogo-obliku/?> [70].
71. Матвейчук Л. О., «Інформаційні технології і системи в державному управлінні оподаткуванням», Публічне управління та митне адміністрування. 2016. № 1. [71].
72. Ізмайлов Я.О., Єгорова І.Г., Барицький Р.О. "Цифровізація та глобалізація системи адміністрування податків як драйвер інноваційного розвитку". Бізнес Інформ, №7, 2024 https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-7_0-pages-363_370.pdf? [72].